

Grænsen

Magasinet om mindretal,
sprog og kultur

Nr. 3
Juni 2025

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Vagtskifte i Sydslesvigsk Forening

Interview med Jens A. Christiansen

GRÆNSEFORENINGEN

Foto: Alexander Leicht Rygaard/Grænseforeningen

06 Den 30. september takker Jens A. Christiansen af som generalsekretær for det danske mindretals kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), efter knap 25 år i jobbet. Mød også afløseren Lasse Rodewald.

Foto: Rasmus Meyer

16 Hvad er det ved Sydslesvig og det danske mindretal, som er svært at slippe? Det undersøger Rasmus Meyer, kommunikationschef i Sydslesvigsk Forening (SSF) og ivrig debattør, i et nyt teaterstykke, der indeholder både kærlighed og kritik til hjemstavnen.

Foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

32

Grænseforeningen bidrager til, at elever i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne lærer om mindretal og grænseland. På billedet fortæller Grænseforeningens Elevambassadører på Ungdommens Folkemøde om deres hverdag. Hele Fænøsund Friskole fik en bid af Sydslesvig, da en af eleverne kom på udveksling med en elev fra Sydslesvig. Skoleelever fra Gentofte Skole fik kæmpe udbytte af at besøge Cornelius Hansen Skolen i Flensborg.

Foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

48

“Jeg gjorde egentlig bare det samme i Grænseforeningen som i mit arbejde i museet. Det handlede jo også om formidling og folkeoplysning. Jeg er jo museums-menneske og har lavet meget formidling”, fortæller formand for Grænseforeningen Vejle Vesteregn, Kirsten Rykind-Eriksen.

- 04 Nyt fra grænselandet
- 05 Leder: Tak for alt, Jens A., og velkommen til, Lasse!
- 06 “Det er et kald”
- 12 Fra Nordhavn til Sydslesvig
- 16 Nyt teaterstykke kaster et kærligt og kritisk blik på Sydslesvig
- 20 Leif går forrest
- 24 Tema: Grænselandet i undervisningen
- 42 Ny formand for ECMI
- 46 Grænseforeningen vedtager ny strategi
- 48 Skæbnebestemt formand for lokalforening
- 52 Nyt fra lokalforeningerne
- 56 Engageret medlem siden 1978 hædret med Grænseforeningens pris

Tradition og fornyelse

Nu er der 100 gange holdt årsmøder i Sydslesvig, siden 1921 kun afbrudt af mund- og klovssyge, Anden Verdenskrig og corona. Så det var naturligt, at både tradition og tanker og fornyelse prægede årets møder.

Lørdag formiddag i Sydslesvig i maj opfordrede formanden for Folketingets Sydslesvigudvalg, Benny Engelbrecht i sin tale til nytænkning af årsmøderne, men SSF-leder Gitte Hougaard-Werner sagde, at det er i balancen mellem traditioner og fornyelse, at mindretallet finder sin styrke.

Dagen forinden havde elev på Duborg Skolen, Emil Beck, åbnet fornyelsesdebatten ved at opfordre til, at der bliver gjort noget mere for at få ungdommen med, da han var ungdomstaler i Jaruplund. Han nævnte, at Sydslesvig Crew og Elevambassadørerne på skoler og gymnasier er gode eksempler på inklusion af unge i mindretallet, og så kom spørgsmålet: "Hvad nu hvis vi fik Tobias Rahim til at spille ved årsmødet i Flensborg?"

Nu var Gården Festival i Tydal med de unge som målgruppe også en del af årsmødet i år, og årsmøderne faldt endda sammen med folkBALTICA. Men et stort dansk navn vil selvfølgelig kunne trække mange mennesker. Der var også fyldt op til arrangementet i Flensborghus, hvor udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen var hovedtaler.

To ministre fra Slesvig-Holsten

Forbundskansler Friedrich Merz (CDU) har to ministre fra Slesvig-Holsten med i sin ny regering. De er begge fra hans eget parti. Den ny udenrigsminister Johann Wadephul er valgt til Forbundsdagen i den sydslesvigske valgkreds Rendsborg-Egernførde. Han er født i Husum og har siddet i den slesvig-holstenske landdag i Kiel fra 2000 til 2009. Undervisningsminister Karin Prien har i to perioder været minister i Slesvig-Holsten. Hun var i en årrække parlamentariker i Hamborg. Med i regeringen er også det andet unionsparti, CSU, og socialdemokraterne SPD.

Forbundsmedlem fra det danske og frisiske mindretals parti Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), Stefan Seidler, har forventninger om, at den kommende udenrigsminister Johann Wadephul bringer nye impulser til det vigtige samarbejde med Tysklands nordiske samarbejdspartnere.

"I en tid med store sikkerhedspolitiske udfordringer må forbundsrepublikken i højere grad end tidligere være en bærende søjle i samarbejdet mellem landene ved Østersøen. Set fra min synsvinkel kan Johan Wadephul, som kender Østersøregionen godt, fremme den udvikling", siger han. Fra Karen Prien forventer han, at hun har en god forståelse af, at det er politisk vigtigt at tage hensyn til mindretallenes særlige behov i hele Tyskland.

Posten som Forbundsagens mindretalskommitterede overtages af CSU's Bernd Fabritius, som selv stammer fra det tyske mindretal i Rumænien. Han havde også posten under Angela Merkel og bydes velkommen tilbage af SSW's politikere.

Ny sang gik sin sejrsgang

Man kan ikke have deltaget i De danske Årsmøder, der blev holdt for 100. gang i maj 2025, uden at have fået den på hjernen. Sigurd Barrett har skrevet en ny sang til det danske mindretal i anledning af årsmøderne, og ifølge ham selv har Gitte Hougaard-Werner, formand for Sydslesvigsk Forening (SSF), fungeret som indholdsmaessig konsulent. Sangen blev sunget af børnekor og deltagere ved mange arrangementer. Og af Sigurd Barrett selv både lørdag aften i Flensborghus og søndag ved det store friluftsarangement i Flensborg. Mange deltagere nynner sikkert stadig med på omkvædet

*For vi ved, hvem vi er, og vi ved, hvad vi vil,
og vi ved inderst inde, hvor vi hører til:
vi er danske i hjertet men åbne af sind,
og med tillid og håb vil vi lukke verden ind.*

GRÆNSEFORENINGEN

Magasinet Grænsen nr. 3/2025 87. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K

Ansv. redaktør Poul Struve Nielsen, pn@grænseforeningen.dk, tlf. 2334 5509 **Forside** Alexander Leicht Rygaard/Grænseforeningen **Designoplæg** Advice

Layout Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænseforeningen, info@grænseforeningen.dk, tlf. 3311 3063

Udgivelsesplan 2025 nr. 4: 29. august, nr. 5: 12. september, nr. 6: 9. december. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.

Læs magasinet Grænsen online www.grænseforeningen.dk/grænsen. ISSN: 0903-2223

Tak for alt, Jens A., og velkommen til, Lasse!

Leder

Af Mirco Reimer-Elster Formand for Grænseforeningen

I forbindelse med grundlæggelsen af Amerikas Forenede Stater sagde Benjamin Franklin meget berømt: "I denne verden er intet sikkert udover døden og skatterne."

Sådan har jeg på sin vis også ofte haft det med forholdene i Sydslesvig: det eneste, der er sikkert, er, at samarbejdet mellem organisationerne har forbedringspotentiale, og at Jens A. Christiansen er generalsekretær for SSF.

Sådan har det været i næsten 25 år, men sådan vil det ikke længere være fra udgangen af september. Jens A. går på pension, og SSF får dermed en ny generalsekretær.

Derfor er det på sin plads, at vi i Grænseforeningen siger tak.

SSF er en af Grænseforeningens allervigtigste og tætteste samarbejdspartnere i Sydslesvig, og vi har været heldige at have haft en så nær ven i Jens A. Christiansen i næsten 25 år. Man er aldrig i tvivl om, hvad Jens A. synes om Grænseforeningens virke, og det har aldrig skortet på hverken ris eller ros til vores arbejde og i vores samarbejde. Heldigvis, vil jeg tilføje.

Selvfølgelig har der til tider været kritik fra Jens A. og SSF over Grænseforeningens beslutninger: men vi har altid vidst, at kritikken kom et kærligt og velment sted fra. Det skal og vil der altid være plads til blandt gode venner, der sejler under samme flag til fordel for Sydslesvig og dem, der aktivt vælger det danske til.

På det personlige plan er jeg ærgerlig over, at vi ikke fik mulighed for at samarbejde i længere tid. Jeg gik

i gymnasiet med Jens' søn Morten for små tyve år siden, og allerede dengang var Jens A. en levende legende. I mine øjne er Jens A. Christiansen et sydslesvigsk koryfæ, en hædersmænd og ikke mindst en ener. Jeg kan godt lide mennesker, der ikke går i ét med tapetet, og som har deres meningers mod. Det har Jens A. i den grad, og jeg er taknemmelig for, at han har været foregangsmand og med til at forme Sydslesvig i det forgange kvartårhundrede. Man plejer jo at sige, at tomme tønder buldrer mest, men Jens A. er et levende eksempel på, at det modsatte også kan være tilfældet. Han har været et fagligt fyrtårn og en mindretalspolitisk løve, som jeg kommer til at savne, og som altid vil være velkommen i Grænseforeningen.

Selvom Jens A. går på pension, så stopper han heldigvis ikke med at engagere sig i mindretalssammenhæng. Jens A. stiller op som præsidentkandidat i den europæiske mindretalsunion Federal Union of European Nationalities (FUEN) og er med til at sikre færdiggørelsen af det nye Dannevirke Museum, hvor han vil være ledsager og kommitteret til ledelsen. Held og lykke med begge dele!

Jens A. Christiansens arvtager bliver sydslesvigeren Lasse Rodewald, som kommer fra en stilling som kultur- og pressechef på Den Tyske Ambassade i København. Jeg har haft fornøjelsen at samarbejde med Lasse i forskellige sammenhænge og kan derfor kun ønske SSF tillykke med ansættelsen.

På vegne af Grænseforeningen vil jeg takke Jens A. for samarbejdet og se frem til selvsamme med Lasse i fremtiden.

God sommer og god læselyst!

“Det er et kald”

Jens A. Christiansen har besøgt Grænseforeningens sekretariat i Peder Skrams Gade et utal af gange.

De fleste gange ved man det på forhånd, når han kommer, så man kan nå at have lidt kaffe klar og måske hente et par stykker af det gode smørrebrød fra Magasin, hvis det er ved frokosttid. Andre gange står han pludseligt i døren og siger ‘hej’ på sin helt egen måde, klar til at drøfte et fælles projekt.

Besøget denne gang falder i den første kategori, for Folkemødet Bornholm nærmer sig, og aktiviteterne i Sydslesvigfeltet skal helt på plads. Sådan et møde har fundet sted mange gange før, men alligevel er der noget særligt over Jens A. Christiansens tilstedeværelse denne torsdag i maj.

For Jens A., som han ofte bliver omtalt, har annonceret sin afgang. Efter knap 25 år som generalsekretær for det danske mindretals kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), går han den 30. september på pension. Det kan derfor meget vel være hans sidste besøg på Grænseforeningens sekretariat som SSF-chef. Af den årsag har han sagt ja til en form for afskedsinterview med magasinet Grænsen. Han har været citeret mange gange og i mange forskellige sammenhænge, men denne gang har han fået mulighed for at kigge tilbage og reflektere over sit samlede virke for danskheden syd for grænsen.

“Udover organisations- og foreningsudvikling er det særligt to spor, som har været vigtige for mig.

Det første har drejet sig om at sikre, at det danske mindretals nationale værdikompass er mere synligt i dagligdagen. Altså at man har en klarere bekendelse til dansk sprog og kultur. Det andet spor har handlet om at styrke mindretallets position i det politiske liv i Danmark og Tyskland”, siger Jens A. Christiansen fra den anden side af bordet i mødelokalet på Grænseforeningens sekretariat.

Elevprojekt gav ny indsigt

Vi begynder med det nationale værdikompass, og Jens A. Christiansen har meget på hjerte.

“Da jeg begyndte i jobbet, oplevede jeg, at der var en lidt løs tilgang til det at være dansk mindretal. Globaliseringen var for alvor ved at komme i omdrejninger, og idealet var begyndt at indeholde et større element af multikulturalisme. Men for mig at se er for meget af den synsvinkel en trussel for et nationalt mindretal, der jo netop skal samle sig omkring sit eget sprog, kultur og identitet og fastholde retten til at være anderledes end flertallet. Men hvis det er sådan, at man ikke bryder sig om at være anderledes, så har mindretallet jo et problem”, tilføjer han.

Som eksempel henviser Jens A. Christiansen til Grænseforeningens Elevambassadører. Et projekt, der blev grundlagt i 2005, hvor han selv var blandt idémagerne sammen med bl.a. Jens Overgaard, daværende lektor på Duborg-Skolen og nuværende formand for Grænseforeningen Aabenraa. Idéen udsprang i forbindelse ➡

Den 30. september takker Jens A. Christiansen af som generalsekretær for det danske mindretals kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), efter knap 25 år i jobbet. “Vi skal selv tro på, at vi er noget særligt”, siger han ansporende.

Tekst og fotos: Alexander Leicht Rygaard

med 50-året for København-Bonn Erklæringerne, hvor Lars N. Henningsen, daværende leder af arkiv- og forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, udgav en pamflet med interviews af en række gymnasieelever fra Duborg-Skolen i Flensborg. I interviewene erklærede mange af de sydslesvigske unge sig som tyske. "Det var interessant og trist, fordi det jo betød, at de så ikke havde haft mulighed for at skabe sig en dansk sydslesvigsk identitet, og dermed også en forkærlighed for dansk sprog og kultur. Derfor kom idéen, at man skulle etablere et projekt, hvor eleverne fik mulighed for at grave i mindretallets historie og blive klogere på, hvad det vil sige at være dansk mindretal, også på det individuelle plan", siger Jens A. Christiansen.

En mere åben debat

Projektet, som Grænseforeningen fortsat organiserer, blev hurtigt en succes. Gennem en række kurser blev gymnasieeleverne uddannet til at kunne formidle viden om det danske mindretal og ikke mindst fortælle om, hvordan det er at være ung i Sydslesvig på en vedkommende måde med udgangspunkt i deres egne oplevelser. Siden dengang er korpset af Elevambassadører blevet udvidet til også at omfatte gymnasieeleverne fra A.P. Møller Skolen, der blev indviet i 2008, samt Deutsches Gymnasium für Nordschleswig i Aabenraa, der er gymnasium for det tyske mindretal i Sønderjylland. Oplysningsarbejdet foregår på de tre gymnasier, når der kommer gæster udefra, og på skoler og messer i Danmark. Formålet er altså både udadvendt og indadvendt.

"Projektet har betydet, at vi internt i mindretallet har fået en mere åben og differentieret debat om, hvad det vil sige at være dansk mindretal, og hvad det kræver at opretholde et dansk mindretal. Det har været en meget spændende periode, hvor bevidstgørelsen har udviklet sig, og det har været meget væsentligt, at SSF også har været en del af det", siger Jens A. Christiansen.

Undervejs har et debateme også været, hvorvidt man kunne tale om, at det danske mindretal har en bindestregsidentitet.

"Det tyske er en uundgåelig del af hverdagen i Sydslesvig, da det tyske er flertallet. Og det er min holdning, at vi skal være utrolig glade for, at vi også har den tyske kultur og det tyske sprog med os. Men det centrale er jo, at vi er en folkegruppe, der repræsenterer det partikulære, nemlig at vi er dansksindede i Sydslesvig. Og da vi ikke bor i et dansksprogligt univers, så skal vores kræfter selvfølgelig bruges på at fremme det danske og ikke det tyske, der nok skal klare sig. Det danske ben skal bære mere end det tyske ben, kan man sige, og det er en bindestreg for mig at se ikke et udtryk for. Det er en forfejlet relativisering efter min opfattelse", siger Jens A. Christiansen.

"Et mindretal kan ikke opretholde sig selv uden afgrænsninger. Det er simpel sociologi. Men spørgsmålet er, hvordan vi håndterer disse afgrænsninger, så det ikke sker i form af selvhævdende nationalisme, men ud fra et frit nationalt ståsted med udsyn", tilføjer han.

Dannelsespolitik eller ej

Selvom debatten om det danske mindretals selvforståelse ifølge

Jens A. Christiansen har flyttet sig positivt, er det fortsat en vedvarende del af SSF's arbejde at kaste et kritisk blik på balancen mellem dansk og tysk i mindretallet. For der er stadig plads til forbedring, mener han.

"Det kniber fortsat med det danske sprog som omgangssprog. Og det skal man arbejde på, så det ikke kun bliver et sprog, man taler i organisations- og institutionsøjemed. Jeg har længe været fortalende for, at vi i mindretallet på tværs af organisationerne udvikler en forpligtende dannelsespolitik. Det skal skæres ud i pap, at vores danske institutioner er sat i verden for at pleje dansk sprog og kultur i Sydslesvig", siger Jens A. Christiansen.

"Det er min opfattelse, at for mange lærere og pædagoger har en begrænset viden om Sydslesvig. Det er en mission at være ansat i det danske mindretal, og det kræver, at man bor i Sydslesvig og er en del af hverdagslivet og den kultur, der udfolder sig. En fælles dannelsespolitik vil sikre, at den forpligtelse vil blive styrket", forklarer den afgående generalsekretær og tilføjer, at et udvalg bestående af repræsentanter fra SSF, SdU og Skoleforeningen har drøftet forskellige tiltag.

"Men det er ikke nok, det kræver handling, og at alle organisationer er med", lyder det fra Jens A. Christiansen.

Vigtigt med forankring i Folketinget

Foruden den omsiggribende identitetsdebat har Jens A. Christiansens dagligdag været præget af møder med samarbejdspartnere og mulige samarbejdspartnere fra København over Kiel og Berlin

til Bruxelles. SSF-generalsekretær har nemlig et fast kontor på Christiansborg samt jævnlige drøftelser med repræsentanter fra den slesvig-holstenske delstatsregering, den tyske forbundsregering og Europa-Parlamentet. "Alle steder har det været mit mål at gøre mindretallet mere synligt. På Christiansborg betyder det at opsøge de relevante ordførere eller blot at udveksle høfligheder i elevatoren eller på trappen", siger Jens A. Christiansen, der fremhæver Sydslesvigloven, dobbelt pas-ordningen, lempelse af corona-grænselukningen og Dannevirke-projektet som fire eksempler på, at det har gavnet mindretallet at have en forankring på Christiansborg.

Sydslesvigloven trådte i kraft i 2010 og betød, at tilskuddet til det danske mindretal for første gang fik hjemmel i en lov. Påskuddet til den nye lov kom efter, at Rigsrevisionen havde efterlyst klarere rammer for tilskuddet. Tidligere havde tilskudsordningerne alene været hjemlet i en tekstanmærkning på finansloven.

"Loven er et klart plus og bidrager ➡➡

“Det er en mission at være ansat i det danske mindretal, og det kræver, at man bor i Sydslesvig og er en del af hverdagslivet og den kultur, der udfolder sig.”

Jens A. Christiansen, generalsekretær, SSF

til en kontinuitet og stabilitet i forhold til den danske stats bevilling”, siger Jens A. Christiansen.

Dobbelt pas-ordningen henviser til den aftale, der i 2018 sikrede, at medlemmer af det danske mindretal, som kun har været bosat i Sydslesvig, kan søge om dansk statsborgerskab på lettere vilkår end andre. Aftalen blev endda lempet yderligere i 2021.

“Jeg er meget stolt over, at det lykkedes, for det krævede en del lobbyarbejde gennem mange år. Det er selvfølgelig en meget personafhængig sag, om man ønsker et dansk statsborgerskab, men at muligheden er der, styrker mindretallets bånd til Danmark og skaber et større folkefællesskab.

Og der er mange sydslesvigere bosiddende i Sydslesvig, der har haft glæde af det”, siger han.

Det krævede også en del arbejde fra SSF's side på Christiansborg, at den corona-forårsagede grænselukning blev lempet for nærområderne på begge sider af grænsen i forsommeren 2020.

“Det skyldtes en tæt kontakt til Socialdemokratiet og regeringen”, siger Jens A. Christiansen.

“Og ligeledes i forbindelse med Dannevirke-projektet. Det stod og faldt med Folketingets støtte til en øget driftsbevilling til et nyt museum. Det kom ikke af sig selv. Samtidig skulle jeg sikre en bevilling fra Kiel, før A.P. Møller Fonden var overbevist om bæredygtigheden i projektet. Så her skulle flere planer placeres i deres rette position, før politik og det finansielle gik op i en højere enhed”, siger han.

Ud i verden

I Berlin er det sammen med Sydslesvigs Vælgerforening (SSW)

lykkedes at styrke kontakten til Forbundsdagen gennem videreudviklingen af Mindretalsrådet, der samler Tysklands fire nationale mindretal, som foruden det danske tæller friserne, sorberne og sinti-roma. Rådet har også et sekretariat tilknyttet og indgår også i et dialogforum med Forbunds- dagens indenrigspolitiske udvalg. Etableringen af mindretalssekretariatet blev finansieret af den tyske regering og var for SSF en markant politisk landvinding.

“Det betyder, at vi har en tæt kontakt til de tyske politikere og direkte kan drøfte aktuelle udfordringer. F.eks. arbejder vi fortsat på at få de fire mindretal indskrevet i den tyske grundlov samt at få de offentlige tyske medier til at formidle mere viden om mindretallene”, siger Jens A. Christiansen, der med hovedkontor på Flensborghus i Flensborg gennem årene har været vant til at være meget på farten.

“Den personlige kontakt er vigtig. Det har jeg været meget bevidst i alle årene, men tiden med corona var med til at understrege det. Det handler om at organisere sin hverdag og afsætte tid til at besøge og skabe dialog med de netværk, man nu har, for at kunne opnå de resultater, man har sat sig. Man bliver nødt til at bevæge sig rundt i verden for at kunne flytte noget. Og på den måde er det her jo ikke et normalt arbejde. Det er et kald og kræver en stor indsats”, siger han.

Tro på det

Jens A. Christiansens efterfølger bliver den 42-årige Lasse Rodewald, der er født og opvokset i Flensborg. Faktisk bliver nyheden offentliggjort et par timer efter, at

Jens A. Christiansen

Født den 21. marts 1956 i Flensborg. Flyttede med sin familie til København i 1964 og senere Vejen. Student fra Kolding Gymnasium og cand.phil. i nordisk filologi fra Københavns Universitet. Har tidligere været ansat i Dansk Arbejdsgiverforening, bl.a. som arbejdsmarkedsattaché ved Danmarks ambassade i Bonn. Stiller til oktober op som præsident for den europæiske mindretalsunion, FUEN, hvor den eneste anden kandidat er Gösta Toft, der er nuværende vicepræsident i FUEN og kommer fra det tyske mindretal i Sønderjylland. Været formand for European Dialogue Forum, der er en arbejdsgruppe under FUEN, der plejer kontakten til Europa-Parlamentet. Er desuden kommitteret til ledelsen af etableringen af det nye Danevirke Museum.

interviewet med den snart tidligere generalsekretær er overstået, men vi når desuagtet at tale om, hvad han har af råd til sin efterfølger.

“Det danske mindretal skal selv tro på, at vi er noget særligt, noget partikulært. Vi skal tage vores danske identitet alvorligt. Og her er det afgørende, at SSF går forrest i samtalen og inspirationen til det. Vi må ikke blive så meget institutionaliseret, at vi skygger for den ledestjerne, det handler om”, siger han.

“At være dansk i Sydslesvig er historisk givet, men ikke et naturprodukt. Det danske skal vi kæmpe for, ellers falder tingene fra hinanden, og viseren i værdikompaspet mister kraft og orientering”, slutter Jens A. Christiansen.

Ferietilbud 2025

HOTEL KOLDINGFJORD

Hotel Koldingfjord har sammensat et helt særligt ferietilbud til alle medlemmer af Grænseforeningen.

Kom og nyd et par afslappende feriedage i de historiske bygninger på Hotel Koldingfjord. En oplevelse, der skifter med årstiderne, og hvor den smukke natur omkring hotellet bringer ro og balance til krop og sjæl.

FERIE FOR 2

2 overnatninger i delt dobbeltværelse for 2 personer inkl. 2 billetter til Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld.

i alt **1.695,-**

FAMILIEFERIE FOR 3

2 overnatninger i familieværelse for 2 voksne og 1 barn inkl. 2 billetter til Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld.

i alt **2.445,-**

FAMILIEFERIE FOR 4

2 overnatninger i familieværelse for 2 voksne og 2 børn inkl. 2 billetter til Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld.

i alt **3.195,-**

Priserne er inklusiv stor morgenbuffet.

Tilbuddet er gældende i følgende perioder i 2025:

27.06 - 17.08 (Sommerperiode)
10.10 - 19.10 (Efterårsferie)
01.12 - 19.12 (December)

Spis din middag hos os med udsigt
Tilkøb halvpension begge aftener med 2-retters sæsoninspireset menu efter køkkenchefens valg og efterfølgende kaffe/te.

kr.780,- pr. person for 2 dage Børn fra 3-12 år 1/2 pris

Booking: Hotel Koldingfjords reception på tlf. 75 51 00 00 eller hotel@koldingfjord.dk

Bookingkode: Oplys D-Grænseforeningen.

Betingelser: Booking senest otte dage inden ankomst. Max. fem værelser per booking. Hotellet afgør værelsernes placering på ankomstdagen. Der er et begrænset antal værelser til medlemsprisen. Priserne er baseret på betaling ved afrejse. Tilbuddet kan ikke kombineres med andre rabatter. Tilbuddet gælder kun ved ophold, hvor medlemmet selv deltager. Vi kan kun garantere et bord i vores restaurant, hvis der er bestilt halvpension eller reserveret bord i forbindelse med bookingen. Hotellet forbeholder sig ret til at annullere bookingen indtil 30 dage inden ankomst.

Fjordvej 154 - 6000 Kolding - Tlf. 7551 0000
hotel@koldingfjord.dk - www.koldingfjord.dk

Fra Nordhavn til Sydslesvig

En sydslesviger vender hjem, når kultur- og pressechef ved den tyske ambassade i København Lasse Rodewald bliver ny generalsekretær i Sydslesvigs Forening (SSF) fra den 1. oktober.

Virtuost spillende på flyglet i den tyske ambassade Pascal Hectors residens og med strømpedefødder på pedalerne fortolker den unge pianist Nikolaus von Bemberg så forskellige komponister som Edward Grieg, Philip Glass, William Duckworth og Olivier Messiaen. En norsk, en tysk, en fransk og en amerikansk komponist. Pianisten og komponisten er fra Tyskland, men han har gennemført et kunstnerisk forskningsprojekt på musikkonservatoriet i København. Smukt, men genialt er oplæsningerne mellem styk-

kerne, som bringer os gennem hele Inger Christensens digtsamling 'Alfabet'. På tysk. Men venligt nok ligger den danske version på stolen.

"Fik du øvet dit tysk?", spørger kultur- og pressechef Lasse Rodewald med et glimt øjet.

Det er klassisk musik og et klassisk arrangement for Den Tyske Ambassade med ham i spidsen for den kulturelle afdeling. Fra sit kontor på ambassaden på toppen af siloen i Nordhavn i den danske hovedstad har han haft til opgave at fremme tysk kultur, og det har han langt hen ad vejen gjort ved at lade dansk og tysk kultur mødes.

Af Poul Struve Nielsen

*Lasse Rodewald efterfølger
Jens A. Christiansen som
generalsekretær i SSF.*

Til oktober kommer han til at stå i spidsen for den vigtigste danske kulturorganisation i Tyskland, nemlig det danske mindretals kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), når han overtager posten som generalsekretær efter Jens A. Christiansen. Lasse Rodewald er uddannet cand.mag. i historie. Han er sydslesviger fra Flensborg og flyttede til København efter at været blevet student fra Duborg-Skolen.

“Det har været en stor og meget spændende opgave at udtænke, planlægge og have det overordnede ansvar for kulturprojekter, hvor det netop var vigtigt at vise, at der er mange sammenhænge mellem Tyskland og Danmark, også kulturelt, som det er værd at fremhæve”, siger han.

Det er indlysende, at dansk og tysk kultur er tæt forbundet. Det har været en oplevelse for den kommende generalsekretær at fremhæve forbindelserne.

“Det har været en god erfaring at opleve, hvordan de her projekter er blevet modtaget. Jeg kan jo se, at publikum, som overvejende består af danske gæster, har fået nogle nye indsigter i Tyskland, men også har fået en anden vinkel på noget dansk kultur, som de kender”, fortæller Lasse Rodewald.

Han er heller ikke ked af at tage andre aspekter end de finkulturelle med, når det gælder kulturformidling.

“Vi har lavet nogle aftener for studerende, hvor en af mine kolleger, som er en meget gedigen DJ, har spillet elektronisk musik og vist aspekter af moderne tysk kultur. Da fik vi fat i et yngre dansk publikum”, fortæller han.

Danskhed og dansk kultur

Til oktober bliver det så danskhed og dansk kultur og kultur i Sydslesvig, Lasse Rodewald skal værne om.

Det er han også godt rustet til med sin sydslesvigske baggrund. Han husker mødet med København, hvor ➡➡

han efter studentereksamen i Flensborg begyndte at læse noget med økonomi på CBS. Men det var ikke det rigtige studievalg for ham, så det blev til forskellige jobs, indtil han begyndte på historie-studiet.

Overgangen til livet i den danske hovedstad blev gjort lidt nemmere af, at han boede til fremleje i et værelse på Arveprins Knuds Kollegium med andre sydslesvigere det første halve år.

“Det har været en god oplevelse at komme der. Og få oplevet København og studiemiljøet. Der er en form for tilpasning, når du flytter til et andet land. Du kan mærke, at det er et andet offentligt system. Du er nødt til at komme ind i systemet. Du har nogle møder med det offentlige til at begynde med. Men sprogligt og kulturelt var der ikke problemer med at falde til og føle mig hjemme, selvom der selvfølgelig kan være forskelle – jeg skulle f.eks. vænne mig til en form for tør dansk ironi, jeg i den form ikke var vant til”, fortæller han.

Selv om han føler sig hjemme i København, har han også bevaret de tætte bånd til Sydslesvig. Han har blandt andet spillet fodbold i Ejderbrigaden, et hold af sydslesvigere, som Grænseforeningen i øvrigt er trøjespponsor for.

Efter at være vokset op i det danske mindretal, have været på det danske arbejdsmarked og taget en dansk universitetsuddannelse krævede mødet med det tyske også lidt omstilling, da Lasse Rodewald først blev ansat på Den Tyske Ambassade.

“Det var en stor omvæltning, Du kommer ind på en forholdsvis tysk arbejdsplads, som jeg skulle

vænne mig til. Omgangsformen og den måde, der bliver arbejdet på, er lidt anderledes. Der er f.eks. kun en, der må skrive med grønt, og det er ambassadøren. Det er en gammel forvaltningstradition i det tyske embedsværk, så man hurtigt kan se, det er godkendt oppefra.”

“Det var en omvæltning, selv om jeg hurtigt faldt til på grund af min baggrund. Jeg har jo også en forståelse for, hvordan det tyske samfund fungerer. Især den måde landet håndterer også de mørke dele af fortiden på. Det er du bekendt med, når du er vokset op i Sydslesvig. Det samme gælder det politiske landskab og f.eks. betydningen af forskellen mellem forbunds- og delstatsplan.”

Lasse Rodewald har været meget glad for den tillid, han er blevet vist. Han er den første lokalansatte på Den Tyske Ambassade i København, der har fået en position som afdelingsleder.

“Der findes ikke andre stillinger, hvor en lokalansat har haft personaleansvar på denne måde, og kun ganske få i hele Auswärtiges Amt. Jeg er glad for den tillid, der er vist til mig, og det store ansvar, jeg er blevet tildelt. Og glad for at vise, at det er en god måde at gøre det på. for jeg kan jo byde ind med mange ting. Det har de fire ambassadører, jeg har arbejdet sammen, også fundet ud af”, siger han.

I årenes løb er det også blevet til foredrag i flere af Grænseforeningens lokalforeninger, men det kan fremtiden i SSF også sagtens byde på, når Lasse Rodewald til efteråret tager fat på de nye opgaver i Flensborg, hvor han flytter til sammen med sin hustru og parrets to døtre.

“Sprogligt og kulturelt var der ikke problemer med at falde til og føle mig hjemme.”

Lasse Rodewald om at flytte fra Sydslesvig til København. Nu flytter han den anden vej som ny generalsekretær i SSF.

Altid opdateret

om grænselandet

Få adgang til nyheder og artikler fra det dansk-tyske grænseland, når du har lyst - året rundt.

Prøv vores introduktionstilbud
for kun 7,50 kr. / 1 €
første måned!*

Ingen binding, månedlig opsigelse mulig.

Scan qr-koden eller gå ind på fla.de/abonnement for at tage imod tilbuddet.

Få en måneds
abonnement til
7,50 kr.*

*Abonnementet fortsætter efter introduktionsperioden til den aktuelle abonnementspris, pt. 75 kr. pr. måned.

FLENSBORG **A**VIS

Nyt teaterstykke kaster et kærligt og kritisk blik på Sydslesvig

Hvad er det ved Sydslesvig og det danske mindretal, som er svært at slippe? Det undersøger Rasmus Meyer, kommunikationschef i Sydslesvigsk Forening (SSF) og ivrig debattør, i et nyt teaterstykke, der indeholder både kærlighed og kritik til hjemstavnen.

Af Alexander Leicht Rygaard

Foto: Rasmus Meyer

Rasmus Meyer har normalt ikke problemer med at sove. Men da han aftenen før premieren på teaterstykket 'Sydslesvig – jeg tror, min gris pifter', som han har skrevet manuskriptet til, lagde sig i sin seng, kunne han ikke falde til ro. "Det kørte rundt i hovedet på mig, og det var egentlig ret komisk. Jeg ved ikke, hvorfor jeg lige pludseligt blev så nervøs for, hvordan stykket ville blive modtaget", siger Rasmus Meyer, der som kommunikationschef i Sydslesvigsk Forening (SSF) og ivrig debattør er et kendt ansigt i det danske mindretal. Der var dog ikke grund til at være urolig. Teaterstykket spillede fire dage i træk for fulde huse i Det Lille Teater, der er det danske mindretals amatørteater i Flensborg. Der var stående klapsalver, og Flensborg Avis kvitterede med en positiv anmeldelse, der hyldede

Rasmus Meyer

Rasmus Meyer er opvokset i Skovlund og gået på Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg. Han har taget sin studentereksamen på Aabenraa Statsskole og efterfølgende boet i Duisburg i Ruhrdistriktet og i Aarhus. I dag bor han med sin familie i Flensborg og er kommunikationschef i Sydslesvigsk Forening (SSF) efter nogle år som journalist på Flensborg Avis.

stykket for at stille skarpt på mindretallets interne udfordringer på en både humoristiske og reflekterende måde.

"Det var virkeligt nogle vellykkede aftener. Holdet spillede så godt, og der var god stemning blandt publikum med masser af høje grin", siger Rasmus Meyer, der dog først kunne nyde succesen, da det hele var overstået.

"Det var så svært for mig at se stykket, for det er jo et kritisk stykke. Jeg var med de første tre aftener, men havde ondt i maven det meste af tiden. Den fjerde aften faldt sammen med en amtsgeneralforsamling, som skulle dækkes. Det passede mig godt", tilføjer han med et grin.

Inspireret af egne oplevelser

'Sydslesvig – jeg tror, min gris pifter' er Rasmus Meyers første teaterstykke. Han har tidligere skrevet en kort sketch til 100-års jubilæet for Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) i 2023. Det skete på opfordring af Helle Evers, der er formand for Det Lille Teater. Hun spurgte Rasmus Meyer, om han ikke havde lyst til at skrive sketchen og senere et helt stykke.

"Jeg kan virkelig godt lide teater, så jeg tænkte, at det var en sjov idé. I teater kan man både provokere og skabe refleksion, men stadig underholde og sætte tingene lidt på spidsen. Og det er egentligt det, jeg har forsøgt at gøre i stykket, der er inspireret af mine egne oplevelser med mindretallet", forklarer Rasmus Meyer.

Stykket følger hovedpersonen Laura, der er rigsdansker og for

'Sydslesvig – jeg tror, min gris pifter'

'Sydslesvig – jeg tror, min gris pifter' er instrueret af Jens Klstrup, der er tidligere mangeårig lysdesigner på Odense Teater. Hovedrollerne spilles af Romy Jelkmann (Laura), Anabel Pontoppidan (Jana) og Jens Krause (lærer Claus-Otto).

„Jeg tror min gris pifter“ / Er du bims
„Skal jo“ / Det kunne være værre
„Stivfar“ / stedfar
„Steg i røren“ / Have en kage (et brød) i ovnen
„Näh“ / Ik' os
„Ran til bolletterne“ / Kom ind i kampen
„Knalde hårdt med tyren“ / Smække med døren
„Fik sit fedt væk“ / Fik sig en ordentlig omgang
„En god opkaster“ / God til at give bolden op (rundbold)
„Stemmer“ / Du har ret
„Må vi naske“ / Bede om at få noget slik

kærlighedens skyld flytter til Sydslesvig. Hun vil gerne forstå, hvorfor hendes sydslesvigske partner Jana aldrig har kunnet give slip på mindretallet. Jana klager nemlig ofte over mindretallet og interne emner som Flensborg Avis, strukturen og gentagende debatter om identitet og sprog. Men alligevel har Jana altid følt en dyb kærlighed for Sydslesvig, og Laura fornemmer godt, at hendes hjerte stadig er i Sydslesvig.

“Der er en grund til, at man elsker Sydslesvig så højt og har svært ved at slippe det. I teorien er det ikke anderledes end hvilket som helst andet lokalsamfund, men i praksis er det bare noget helt særligt. Det er en fællesskabsånd, og da jeg sad i teatret og mærkede, hvordan publikum var med, føltes det bare helt unikt. Og det er også unikt for det sted, hvor vi er”, siger Rasmus Meyer.

“Sydslesvig er barndomsminder, tradition, fællesskab og fælles oplevelser. Jeg tror heller ikke, at stykket var lykkes så godt andre steder end Det Lille Teater”, tilføjer han.

Styrke selvforståelsen på tværs af generationer

Stykket varede lidt under 60 minutter og havde deltagelse af 16 skuespillere, hvoraf flertallet aldrig før havde stået på en scene. En opbakning, Rasmus Meyer er meget glad for.

“Det var totalt fedt, at så mange vil være med. Og det var både unge og ældre, og det er jo næsten det vigtigste, at flere generationer har lyst til at bidrage til en forestilling om Sydslesvig”, siger han.

“Det har også været spændende at opleve skuespillernes løbende refleksioner om mindretallet. Jeg blev meget glad, da jeg i Flensborg Avis læste, hvordan Romy Jelkmann, der spiller Laura, gav udtryk for, at hun har lært meget om mindretallet og fået et andet syn, end det hun havde i forvejen. For det er jo egentlig hele pointen med forestillingen. At det er underholdende, men også får folk til at reflektere over, hvorfor vi egentlig bruger energi på det her”, tilføjer den nyslåede manuskriptforfatter.

En piftende gris

Og nu til den lidt skøre titel. For kan en gris pifte? Nej, ikke helt, men det kan den alligevel i Sydslesvig, hvor dansk og tysk bliver blandet sammen.

“Det er en direkte oversættelse af en tysk talemåde. Det er mine børn, der gør lidt grin med den slags. De leger med sproget, og det er noget, alle sydslesvigere kender. Det giver ikke meget mening andre steder end her”, fortæller Rasmus Meyer.

Den piftende gris stammer fra det tyske udtryk “Ich glaub, mein Schwein pfeift”, som er et udtryk, der henviser til tidligere tiders elkedler, der fløjtede, når vandet kogte. På tysk bruges udtrykket som en måde at sige “er I rigtigt kloge” eller “nu kan det sgu være nok”, og det er altså blevet til den piftende gris.

“Det er jo sødt, men det er bare ikke sådan, man siger i Danmark. Men det er vel med til at styrke en sydslesvigsk identitet, tænker jeg”, forklarer Rasmus Meyer, der i stykket har skrevet en scene, hvor al dialogen foregår med udgangspunkt i sydslesvigske vendinger.

“Det var meget underholdende, og jeg er glad for, at den gik rent hjem. Jeg tror, det er noget, mange kan nikke genkendende til”, tilføjer Rasmus Meyer, der i stykkets programhæfte har samlet en liste over en række sydslesvigske vendinger, som vi har fået lov til at gengive et par stykker af.

Er der mere på vej?

Spørgsmålet er så, om Rasmus Meyer har fået mod på mere, når nu hans første teaterstykke lykkedes så godt og på fornem vis har styrket mindretallets selvforståelse på tværs af generationer.

“Jeg kunne sagtens finde på at skrive noget mere. Men det skal ikke være alene, så det kun bliver ud fra min egen verden. Men det tiltaler mig at kigge på det, vi har til fælles i mindretallet og tale det op. Det er vigtigt”, slutter han.

*Af Alexander Leicht Rygaard
Fotos: Slesvigsk Parti*

Leif går forrest

19-årige Leif Curdes er topkandidat for det tyske mindretals parti, Slesvigsk Parti (SP), til kommunalvalget i november. Han er på kort tid blevet en væsentlig repræsentant for mindretallet, bl.a. som en del af Grænseforeningens Elevambassadører og medlem af bandet sihav.

Ved kommunalvalget til november er Leif Curdes en af fire medlemmer fra det tyske mindretals ungdomsparti, der stiller for moderpartiet Slesvigsk Parti. Niklas Nissen og Lauritz Kley stiller op i Aabenraa Kommune, mens Dorthe Andresen og Anna Lea Leth Schmidt forsøger i Haderslev Kommune. Dermed har ungdomspartiet repræsentanter opstillet i tre ud af de fire sønderjyske kommuner.

Leif Curdes svarer roligt i telefonen. Egentligt lidt overraskende, for i morgen har han sidste skoledag på Deutsches Gymnasium für Nordschleswig i Aabenraa, der er gymnasium for det tyske mindretal i Sønderjylland. Og her får han at vide, hvilke eksaminer der adskiller ham fra en færdig studentereksamen og et sabbatår. "Jeg er spændt, men ikke nervøs. Jeg har ikke nogen præferencer i forhold til, hvad vi trækker af fag", siger han. Dagen bliver markeret med en stor fest på gymnasi-

et, hvor eksamensfagene bliver afsløret ved midnat. Undervejs skal Leif Curdes også optræde med sit band sihav, hvor er han er guitarist og sangskriver. "Det bliver sjovt", siger han med glæde i stemmen. Leif Curdes har mange gode ting at se frem til. Udover en festlig sommer med mange fejring af den overståede studentereksamen skal han i gang med sin politiske karriere. Han stiller nemlig op til kommunalvalget i november for Slesvigsk Parti, der er det tyske mindretals parti. "Jeg er den yngste ud af alle kandidater i Sønderborg Kommune og den yngste af alle Slesvigsk Partis ➡

topkandidater i de sønderjyske kommuner. Det er jeg stolt over”, fortæller Leif Curdes, der som ungdomspolitikere også repræsenterer mindretallets ungdomsparti, Junge Spitzen, hvor han er med i bestyrelsen.

Det var Stephan Kleinschmidt, mangeårigt medlem af kommunalbestyrelsen i Sønderborg Kommune og nuværende viceborgmester samt politisk konsulent i Slesvigsk Parti, der spurgte Leif Curdes, om han ikke kunne tænke sig at være en del af holdet til kommunalvalget.

“Jeg er fra begyndelsen blevet vist en stor tillid, og det er jeg glad for. Jeg fik at vide, at jeg lige netop med min baggrund kunne appellere til mange folk”, siger den snart tidligere gymnasieelev.

Leif Curdes er født i Nordrhein-Westfalen, men opvokset i Brandenburg nær Berlin. Han kom til Gråsten i Sønderjylland med sin familie i 2012, da faderen fik arbejde. Forældrene vidste ikke meget om det tyske mindretal, men valgte at sende Leif Curdes i tysk skole, da de formodede, at det ville være nemmere for ham. “Det viste sig, at mange af mine klassekammerater var danske, da det tyske mindretals skoler er populære, også for den danske flertalsbefolkning. Og det er egentlig positivt, for det giver næring til mindretallet. Men det var en svær tid for mig, da jeg virkelig skulle lære, hvordan man tilpasser sig et nyt og andet samfund. Og det

er den viden, jeg kommer med i dag”, siger han.

Det tyske mindretal og Sønderjylland i det hele taget oplever i disse år en stor tilstrømning. Det er tyske familier, der bosætter sig og sender deres børn i mindretallets skoler uden at vide særligt meget om grænselandets særegenhed og det tyske mindretals status som et anerkendt nationalt mindretal i Danmark.

“Jeg mener, at vi skal gribe den chance, vi har lige nu med de mange tyske tilflyttere. De har den rigtige alder, fordi de får børn og arbejder. Og her skal vi være dygtige til at fortælle dem, hvad det tyske mindretal er, og hvad det betyder at sende sine børn i mindretallets skoler”, siger Leif Curdes.

“Den bølge, vi oplever lige nu, har vi aldrig oplevet før. Der er mange, som er blevet aktive i vores lokalsamfund og bruger vores skoler, og dem er vi rigtig glade for. Men der er også mange, der ikke forstår, hvordan mindretallet fungerer, og som tror, at vi er et lille stykke Tyskland i Danmark. For det handler jo ikke om at være tysker i Danmark, men tysksindet”, tilføjer han.

Derfor er det ifølge Leif Curdes vigtigt, at tilflytterne lærer dansk og forstår, at mindretallet samarbejder med den danske flertalsbefolkning og engagerer sig i samfundet.

“Det er den udvikling og bevidstgørelse, jeg selv har været igen-

nem, så jeg føler, at det er et emne, jeg kan udtale mig om og være med til at flytte noget”, fortæller Leif Curdes, der selv er blevet klogere på sin egen mindretalsidentitet ved at være en del af Grænseforeningens Elevambassadører. Et projekt, der lærer gymnasieeleverne på det tyske mindretals gymnasium samt på det danske mindretals to gymnasier i Flensborg og Slesvig, hvad det betyder at være en del af et mindretal.

“Det har helt klart lært mig meget om, hvor særligt det er at være en del af mindretallet. Og jeg er også blevet mere komfortabel i min egen identitet. Jeg er ikke tysker eller dansker, men nordslesviger”, siger han.

“Det har også været sjovt at møde danske unge og fortælle dem om mindretallet. Det er de færreste, der overhovedet ved, at vi eksisterer, og at vi i grænselandet har en helt særlig kultur”, tilføjer Leif Curdes.

Det har også styrket Leif Curdes' mindretalsidentitet at være med i bandet sihav, der blev dannet for to år siden i forbindelse med kulturprojektet 'Bau Dir Deine Band', som Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN), der er det tyske mindretals paraplyorganisation, igangsatte med støttemidler fra Tysklands Udenrigsministerium.

Bandet blev sammensat efter en række auditions og består af fem medlemmer. Sangene er på tysk, for hovedformålet er at styrke mindretallets sprog. I 2024 repræsenterede bandet det tyske mindretal i Liet International, der er Melodi Grand Prix for Europas mindretal, som blev afholdt på Korsika.

“Det var en fed oplevelse, selvom vi blev sidst i konkurrencen”, siger Leif Curdes med et grin.

“Men vi fik faktisk at vide, at vi blev nummer to til publikumsprisen, hvor kun vinderen offentliggøres. Det var vi glade for”, tilføjer han.

Han beskriver bandets musik som en blanding af pop, rock og indie. Han er selv inspireret af forskellige guitarrock såsom Metallica, Nirvana og Blink-182.

“Jeg lytter faktisk ikke så meget til tysk musik, men tysk er mit modersmål, og jeg tror på, følelser kan man bedst udtrykke på sit modersmål”, siger Leif Cur-

Stærkt ungeliv og en sund fjord

Leif Curdes er også optaget af at sikre et godt liv for unge i Sønderborg Kommune og grænselandet i det hele taget. Han mener bl.a., at flere unge skal inddrages i politik, og at man bør genoverveje at sænke valgalderen til 16 år. Det ligger ham også på sinde at skabe trygge miljøer for unge og hjælpe dem, der har ondt i livet. Han har selv haft god brug af psykologhjælp og så gerne, at gratis psykologhjælp blev endnu udbredt. Han er også rundet af en barndom ved Flensborg Fjord og ønsker at gøre en indsats for at bevare livet i fjorden, der i de seneste år har fået det værre og værre. Han vil gerne være med til at fortsætte arbejdet med at skabe et dansk-tysk regelgrundlag, der sikrer en sund fjord og fortsætter forbuddet mod muslingefiskeri.

des, der i sit sabbatår skal arbejde videre med bandet som projektassistent i BDN.

“Jeg skal også lave andre ting, men jeg glæder mig til at arbejde med noget, jeg er god til. De seneste tre år har jeg arbejdet i Brugsen i Gråsten. Nu er jeg klar til noget andet”, siger han.

Om Leif Curdes også skal være kommunalpolitiker i sit sabbatår, finder han først ud af til november. Men valgkampen er i hvert fald allerede i gang.

“Det bliver nogle spændende måneder, men nu skal jeg lige have eksaminerne klaret først”, slutter han. sihav står i øvrigt for 'scheisse, ich habe alles verges-sen'.

Tema: Grænselandet i undervisningen

Grænseforeningen bidrager til, at elever i både grundskolen og på ungdomsuddannelser lærer om det danske mindretal i Sydslesvig, om livet i grænselandet og om grænselandets historie.

Kom med en skoleklasse fra Gentofte på besøg hos jævnaldrende elever på en skole i Flensborg. Mød elevambassadører fra grænselandets tre gymnasier og læs, hvordan en hel friskole fik besøg, da en af eleverne kom på udveksling med en elev fra Sydslesvig.

Der fortælles om undervisningstilbud og udvekslingsmuligheder på Lærfest i Aarhus. To elevambassadører fra det tyske gymnasium i Aabenraa og leder af Dansk Skoleforening for Sydslesvigs Rejsekontor Lydia Graunke-Butz fortæller om mulighederne.

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Sjællandsk møde med dansk mindretal og kultur

Tekst og foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

Skoleelever fra hovedstadsområdet får kæmpe udbytte af at møde elever fra en af det danske mindretals skoler i Sydslesvig. Magasinet Grænsen var med Gentofte Skole på besøg hos Sydslesvig Crew på Cornelius Hansen Skolen i Flensborg

Inden gæsterne fra moderlandet ankommer, er de otte elever fra Sydslesvig Crew samlet i gymnastiksalen på Cornelius Hansen Skolen i den nordlige del af Flensborg. Rundt om i gymnastiksalen hænger plancher og opgaver.

“Alle de elever, som kommer, har tysk som fremmedsprog, så de vil også gerne tale noget tysk med vores elever. Men vi er jo en dansk skole, og vores elever vil egentlig gerne tale dansk, hvad vi også gør i skolen”,

fortæller Michael Kopf, som er Sydslesvig Crew-lærer på Cornelius Hansen Skolen.

Sydslesvig Crew er et valgfag, der udbedes til eleverne i Dansk Skoletjeneste for Sydslesvig. Eleverne kan vælge det fra 8. klasse i hele Sydslesvig. Kernen i faget er den sydslesvigske identitet, og udover at arbejde med identitet beskæftiger eleverne sig også med at fortælle andre om, hvad det vil sige at være sydslesviger, at være en del af det danske mindretal og at gå i en dansk skole i den nordlige del af Tyskland.

Det er en 9. klasse fra Cornelius Hansen Skolen og en 8. klasse fra Gentofte Skole, der mødes.

“De andre lærere siger, de kan mærke, der sker noget med de elever, som har det valgfag. De får mere selvstændighed, er mere bevidste om deres ståsted, og de hviler mere i sig selv”, fortæller Michael Kopf.

Sydslesvig Crew har denne dag forberedt besøget fra jævnaldrende nord for grænsen ved at lave plancher med fokus på sprog og de fælder, der er i sproget.

Der er mange talemåder i Sydslesvig, som er danske oversættelser af tyske talemåder. Det tænker sydslesvigere måske ikke over, selv om det overhovedet ikke er danske talemåder.

Desuden er der små opgaver om tosprogethed. Bliver det ene sprog så udvandet? Det skal Sydslesvig Crew diskutere med de flertalsdanske gæster, som er i pænt overtal. Der er otte sydslesvigere til 40 flertalsdanskere. Og nysgerrigheden på hinanden går begge veje, skal det vise sig.

Lidt nervøse værter

De otte sydslesvigere går ud i skolegården for at vente på, at gæsterne kommer. De lægger ikke skjul på, at de er lidt nervøse.

Gæsterne fra Gentofte er begyndt dagen med at vågne op på Flensbed Hotel og Hostel. Det ligger tæt på banegården, så da de ankom dagen før, kunne de lige komme af med oppakningen, inden turen gik op ➡

Lærerne Henrik Jørgensen fra Gentofte Skole og Michael Kopf fra Cornelius Hansen Skolen i Flensborg lader eleverne klare dagen selv. Holdet fra Sydslesvig Crew var dygtige og rutinerede værter, som ikke havde brug for hjælp.

til Istedløven, som var vigtig at se, fordi en del af deres pensum har været tegneserien 'Istedløvens Odysse', som Grænseforeningen står bag.

Et særligt krav til dem må have været godt fodtøj, for de går rundt i byen, som jo ligger i, hvad vi i Danmark vil kalde et typisk østjysk landskab med bakker, så det altid går op og ned.

De kommer også til fods op til Cornelius Hansen Skolen, hvor de bliver modtaget i skolegården og taget med ind i gymnastiksalen.

Her trækker lærerne sig stort set fra det, der foregår. Sydslesvig Crew tager værtskabet og føringen. En af eleverne fra Cornelius Hansen Skolen løfter stemmen og fortæller:

"Jeg er sydslesviger. Min mor er født i Uranienburg i Berlin, og min far er fra Danmark. Jeg er vokset op her, og derfor går jeg i en dansk skole, så jeg også kan bevare det danske sprog".

Hun tilføjer:

"Vi siger, vi er sydslesvigere."

Nu skal eleverne fra de to skoler så til at komme lidt tættere på hinanden.

"Vi har nogle spørgsmål, som skal bryde isen. Dem har Grænseforeningens Elevambassadører også har brugt", fortæller Sydslesvig Crew-lærer Michael Kopf. "Det handler om to sprog, to kulturer og to identiteter. Det handler om fordomme og traditioner. Hvad spiser du til jul? Det giver en en-til-en samtale. De

ville aldrig snakke om leverpostej, hvis de ikke havde de kort på hånden," tilføjer han.

Mange år med Sydslesvig

En af lærerne fra Gentofte Skole, Henrik Jørgensen, har i mange år brugt Sydslesvig som en del af undervisningen.

"Det begyndte på Ungdommens Folkemøde allerførste gang. Jeg har samarbejdet med kolleger fra det danske mindretal i Sydslesvig først som lærer på Greve Privatskole siden i Gentofte. Til at begynde med var vi på Duborg-Skolen. Vi fik en rundvisning, men vi mødte ingen elever. Det her er meget bedre". Eleverne fra Gentofte får en besked fra en af eleverne fra Sydslesvig Crew:

"I vil tale tysk med os, så vi deler os op i fire grupper".

Det er også en gevinst for de sydslesvigske elever, at en del af snakken er på dansk. På flere måder går lærdommen begge veje. Men det er eleverne på Gentofte, der er på tur, og de lærer meget om Danmarks historie og det danske mindretal syd for grænsen.

"De lærer om, at der er et dansk mindretal. Den ene del er det sproglige. Den anden del er historien. Bagefter kommer de på biblioteket og får et foredrag om mindretallets historie", fortæller Henrik Jørgensen. Nu kan man høre, at snakken går ude i grupperne. "Ich wohne in Gentofte. Ich bin 14 Jahre alt!"

Det er i øvrigt ikke nødvendigt at inddrage tysk-

dervisningen for at lære om det danske mindretal og møde elever fra de danske skoler i Sydslesvig. "Det er det eneste hold, der virkelig prøver på at tale tysk. Nogle af eleverne har lavet turistvideoer på tysk," fortæller Michael Kopf.

Snak på dansk og tysk

Snakken går også på en god blanding af tysk og dansk ude i grupperne. En af sydslesvigerne fortæller, at hun skal til København og se en fodboldkamp i Parken med FCK. Det falder i god jord hos eleverne i hovedstaden. I Gentofte ligger den ene af FCK's moderklubber, B1903, så det er populært og giver stor anerkendelse.

Eleverne fra hovedstadsområdet har også et rejsetip:

"Gentofte er kedelig, men glæd jer til København! Es gibt eine Große Rundkirche. Sehr schön!"

Nu er der også en særlig historie med Sydslesvig og Gentofte, hvis tidligere borgmester Hans Toft (K) i mange år var formand for Grænseforeningens lokalforening i Gentofte. Det bemærkede Henrik Jørgensen, når han arrangerede turene:

"Da Hans Toft var borgmester, kom han ned på stationen og sagde farvel og gav hånd til alle eleverne. En aften, efter vi var kommet hjem, ringede telefonen: Det er Hans Toft fra Gentofte Kommune. Jeg vil bare høre, hvordan turen er gået?"

Sådan opleves mødet mellem Gentofte og Flensborg

Magasinet Grænsen har spurgt elever fra både Gentofte Skole og Cornelius Hansen Skolen, hvordan det var at mødes og udveksle erfaringer på dansk og tysk.

Elin Baurup Christensen, Gentofte Skole

"Vi har lært om de slesvigske krige, om 1864 og om, hvordan det tyske skolesystem fungerer. Der er mere orden og disciplin, de siger Hr. og Fru. Vi har også lært at de danske skoler er danske – så der gælder det ikke".

"Eleverne fra Flensborg er meget imødekommende og gode til at snakke dansk. Hvis vi ikke siger så meget, byder de ind. De spørger meget ind til vores interesse for Sydslesvig. De balancerer med sprog. De er virkelig gode til dansk", siger Elin Baurup Christensen. ➡

Mia Josefine Weber, Cornelius Hansen Skolen

“Du kan få noget at vide om din egen kultur og lære at formidle det. Vi er ikke bare tyske eller danske, vi er sydslesvigere. Det er megasejt. Det lærer vi på Sydslesvig Crew. Vi kan formidle, hvordan vi har det. Vi laver foredrag og laver workshops. Jeg elsker det.”

“Eleverne fra Gentofte har en god stemning med. De synes, det var sejt at høre, at jeg skulle til København. De kunne tale noget tysk. Jeg har danske venner, som slet ikke kan tale tysk. Der var nogle fejl, men alle laver fejl”.

“Jeg føler mig ikke tysk. Heller ikke dansk. Jeg er sydslesviger. Jeg tænker, at det bare er en del af vores kultur”, fortæller Mia Josefine Weber, hvis forældre er tyske. Hun er blevet en del af det danske mindretal efter at være kommet i dansk børnehave.

Sanne Maj Kaschel, Cornelius Hansen Skolen

“Jeg har lært meget om mindretal og gjort mig mange tanker om, hvorfor jeg er her, og hvad jeg gør her i Sydslesvig Crew. Jeg tænker ikke bare på Danmark og Tyskland, men på identitet og mig selv.”

“Det er spændende hver gang, der er andre. Jeg kan godt lide at høre om deres fordomme og afkræfte dem. Mange ved ikke, at der her er et mindretal. Der er mange mindretal i Europa”.

“Eleverne fra Gentofte kunne godt tale tysk. Usikkert. Men jo”, siger Sanne Maj Kaschel, hvis oldemor kom fra Danmark. Så der har altid været dansk og tysk i familien, hvor alle har gået i dansk skole, og alle taler dansk.

Lani Kim Bloch, Cornelius Hansen Skolen

“Man får viden om kulturen, hvad mindretal egentligt er, og hvad det betyder for andre mennesker, når man er en del af Sydslesvig Crew.”

“Jeg føler mig hverken tysk eller dansk. Jeg føler mig som sydslesviger. Det er godt at tale med flere danskere. Vi taler højt og tydeligt. Da de kom, var jeg virkelig nervøs og nysgerrig. Jeg synes, de var interesserede i, hvordan vi lever. De var også interesserede i grænselandet”, siger Lani Kim Bloch, hvis mor er fra Berlin og far er fra Flensborg, hvor hans forældre kom til fra Danmark.

Ena Vrevic, Cornelius Hansen Skolen

“Der er flere mindretal i hel verden. Der er for eksempel også det frisiske mindretal og det tyske mindretal i Danmark. Man skal holde sammen og acceptere forskelligheder. Mine forældre er fra Bosnien, men jeg er født i Randers, og siden er vi flyttet til Flensborg. Mine forældre følte sig ikke accepteret i Danmark”. “Det er sjovt at være med i Sydslesvig Crew. Så ved jeg, at der er nogen, der kan være med til at vise, at alle er forskellige. Og at vi taler forskellige sprog. Mødet var fantastisk. Eleverne fra Gentofte var interesserede i, hvad vi havde at sige. Det er godt at lære nye folk at kende”, siger Ena Vrevic.

Smilla Kurtmann, Gentofte Skole

“Vi har lært om de slesvigske krige i historie og tysk. I år i tysk har vi haft om det danske mindretal og om Istedløvens rejse, og hvad den betyder. Vi har lært om, at mindretallet både føler sig dansk og tysk.” “Eleverne fra Flensborg er glade for, at de både kan vælge danske og tyske uddannelser. De er imødekommende og gode til at stille spørgsmål. De taler både tysk og dansk, og de fortæller, hvordan de er en del af mindretallet. De virker til at have helt styr på den danske kultur. Vi følte, alle var sammen med alle. Der er ikke noget problem mellem mindretal og flertal,” fortæller Smilla Kurtmann.

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Elevambassadørerne fortæller om at være unge fra grænselandet

Unge fra grænselandets tre
mindretalsgymnasier er med
til at formidle viden til jævn-
aldrende, til undervisere og
andre om at være fra et
mindretal og om, hvorfor det er
vigtigt for andre at vide mere
om grænselandet

Under Folkemødet på Bornholm har Grænseforeningen budt på viden om det danske mindretal og grænselandet i Sydslesvigfeltet, hvor der også er et meget populært Sønderjysk kagebord.

Men Grænseforeningen har også en fremskudt fortrop, som møder deltagerne i Folkemødet rundt omkring i Allinge for at fortælle om mindretallene i grænselandet. Fortroppen er gymnasieelever, og de er med i Grænseforeningen Elevambassadører.

Mens folkeskoleelever kan have Sydslesvig Crew som valgfag, kan gymnasieelever vælge at blive elevambassadører, og det gælder endda elever fra mindretallene på begge sider af grænsen.

Siden 2006 har Grænseforeningens Elevambassadører formidlet autentiske historier om, hvordan det er at vokse op i et grænseland. Elevambassadørerne er unge fra det danske mindretals to gymnasier i Flensborg og Slesvig, Duborg-Skolen og A.P. Møller Skolen, samt det tyske mindretals gymnasium i Aabenraa. Grænseforeningens Elevambassadører blev grundlagt i 2006 i et samarbejde mellem Grænseforeningen og Duborg-Skolen

I 2010 blev projektet udvidet til også at omfatte elever på A.P. Møller Skolen i Slesvig, der er det andet af de to danske gymnasier i Sydslesvig. I 2011 blev også det

Tekst og fotos: Poul Struve Nielsen

Grænseforeningens elevambassadører fortæller om at være fra et nationalt mindretal i Grænselandet til en københavnsk gymnasieklasse på Ungdommens Folkemøde.

tyske mindretalsgymnasium, Deutsches Gymnasium für Nordschleswig i Aabenraa, en del af projektet. Elevambassadørprojektet har siden 2011 været støttet af Folketingets Sydslesvigudvalg.

Elevambassadørerne deltager fast på Ungdommens Folkemøde og på læringsmesserne. Et af de emner, der er taget op på Ungdommens Folkemøde, er den danske grænsekontrol, som er blevet midlertidigt forlænget mange gange.

Her kunne en elevambassadør fortælle elever fra et dansk gymnasium, hvordan det var at være dansksindet, men tysk statsborger, når grænsen pludselig lukkede til på grund af corona.

“Jeg gik på efterskole i Danmark ligesom mine sø-

skende. De lærte bedre dansk af det. Men det var i 2020, så vi blev sendt hjem på grund af corona. Grænsen var helt lukket. Da jeg skulle tilbage på efterskolen i Skanderborg, blev jeg stoppet ved grænsen. Jeg kunne ikke komme ind i Danmark, for jeg har tysk pas og manglede et stykke papir fra efterskolen”, fortæller en af Elevambassadørerne, som er elev på A.P. Møller Skolen, som er det danske gymnasium i byen Slesvig.

Annemarie Tvede Hansen fra det tyske gymnasium i Aabenraa var på en noget anden opgave, da hun var på Lærfest i Aarhus med Grænseforeningen og medarbejdere fra både den danske mindretals skolevæsen syd for grænsen og det tyske nord for grænsen.

På Lærfest er der flere skolelærere samlet på en gang end noget andet sted. Det er en messe, og her handlede det om at præsentere landets tilbud for skoleelever for lærerne.

“Jeg har talt med lærere og prøvet at få dem til at forstå, hvorfor der er brug for at tale om grænselandet og få det med i deres undervisning. Det var lidt svært i starten. Det hele er gratis, men jeg føler mig vildt meget som sælger,” fortæller hun.

Annemarie Tvede Hansen havde samtalen med de forskellige lærere, og også med nogle lærerstuderende.

“Jeg bruger ikke så meget min personlige historie, men jeg fortæller, hvad jeg gør som elevambassadør, og hvordan man kan få fat på os.”

Et besøg fra Elevambassadørerne kan indgå i mange forskellige undervisningssammenhænge på alle gymnasiale klassetrin og i de ældste grundskoleklasser i samfundsfag, dansk, historie, kulturforståelse eller sprogfag. Besøget struktureres, så det passer ind i de fag og det tema, klassen arbejder med, og egner sig også til tværfaglige projekter. Og det kan ved at henvende sig til info@graenseforeningen.dk.

Husk at oplyse skole og klasse (klassetrin), fag og faglige sammenhæng, kontaktlærer, ønsket tidspunkt.

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Grænselandet og Færøerne har meget til fælles

*Af Alexander Leicht Rygaard
Interviews og fotos: Gunvor Vestergaard*

Grænseforeningens Elevambassadører fik sig i maj måned noget af en oplevelse. Som en del af projektet Nordplus, der er Nordisk Ministerråds mobilitets- og netværksprogram for uddannelsesområdet, besøgte de unge gymnasieelever fra grænselandet en klasse på gymnasiet Miðnám á Kambsdali på Færøerne. Det ligger i bydgen Kambsdalur. Der bor cirka 50.000 mennesker på den selvstyrende øgruppe, der er en del af Kongeriget Danmark. Et antal, der flugter med den anslåede størrelse på det danske mindretal i Sydslesvig. Eleverne var derfor interesserede i at opleve, hvordan det færøske øsamfund kan sammenlignes med et mindretalssamfund i grænselandet. "Vi har haft det megasjovt sammen. Det har været en blanding af kulturer og et samliv på tværs af landet. Det er en oplevelse, jeg aldrig vil glemme", siger Pia Stammer, der går A.P. Møller Skolen i Slesvig, der er det ene af to gymnasier for det danske mindretal i Sydslesvig. Elevambassadørerne var afsted i en lille uge og blev i løbet af den tid bl.a. klogere på færøsk identitet, øgruppens traditioner samt forskelle mellem skolesystemerne. "Jeg synes, det har været rigtig godt. Vi har lært meget om Færøerne, og hvordan kulturen her har udviklet sig samt hvilken sammenhæng det har med

vores mindretal", siger Lucia Bogovic fra Deutsches Gymnasium für Nordschleswig i Aabenraa, der er gymnasium det tyske mindretal i Sønderjylland. "Jeg føler også, at jeg har udviklet mig til en bedre person, fordi jeg har mødt rigtig mange søde mennesker, jeg kan snakke med", tilføjer hun.

Forskelle på identiteten

Den færøske gymnasieklasse besøgte tidligere på året det dansk-tyske grænseland og de tre mindretalsskoler i Flensborg, Slesvig og Aabenraa. Derfor vidste de en del om grænselandet, og nu var det så de unge fra grænselandets tur til at blive klogere på Færøerne.

"Jeg tror, at vi har fået virkelig meget ud af det. Særligt venskaberne også. Vi er kommet virkelig tæt på

Er der stor forskel på det færøske øsamfund og mindretals-samfundene i Sydslesvig og i Nordslesvig? Det undersøgte Grænseforeningens Elevambassadører på en tur til Færøerne.

hinanden”, siger Marta á Regni fra det færøske gymnasium Miðnám á Kambsdali.

Undervejs skulle eleverne samarbejde om en række artikler, der undersøger de føromtalt emner. Gruppen, der arbejdede med emnet ‘identitet’, skriver i deres artikel om sammenhængen mellem Færøernes historie og grænselandets historie. Hvor Færøerne under Anden Verdenskrig var besat af Storbritannien og året efter krigens afslutning i 1946 stemte for en selvstændighed fra Danmark, blev grænselandet delt mellem Danmark og Tyskland ved en folkeafstemning i 1920. Mens Danmark ikke ville acceptere Færøernes selvstændighed, forblev den dansk-tyske grænse intakt, også under og efter Anden Verdenskrig, hvor kræfter på begge sider kæmpede for en grænserevision.

Gruppen, der bestod fra eleverne Momme Kahl, Gustav Florentin Jelkmann, Kristina Steingrund, Heidi Alvilda Simonsen, Hanus Napoleon Lydersen og Charlotte Amalie Jensen, skriver også om forskellen på identitetsopfattelsen.

“Man kan sige, at identiteten i grænselandet ikke udgøres af ét land, men er en blanding af både dansk og tysk og noget helt andet. Man føler både tilknytning til Danmark, Tyskland og Sydslesvig. Der er anderledes på Færøerne, hvor færingerne føler sig færøske og ikke danske”, skriver gruppen og henviser til et interview, de har udført med den færøske elev Pól Holm, der ikke føler sig som dansker, selvom han kan tale dansk.

“Det, der bidrager til denne følelse, er, det, at man har et helt eget sprog og egne traditioner og kulturelle særligheder og gadenavne. Man taler færøsk, har et eget flag, nationaldragt og en helt egen nationalisme. Dansk bliver anset som noget, der er smart at kunne, for at kunne læse i Danmark, men der er ikke et stærkt tilhørsforhold, som man har i det danske mindretal. I grænselandet kan denne identitet nok mest sammenlignes med den af nordfriserne, der også har et eget sprog, folkeklædning og kultur”, skriver gruppen videre.

Sport og identitet

En anden gruppe har undersøgt, hvilken betydning sport har for øsamfund og mindretalssamfund. Her

var et af omdrejningspunkterne især et oplæg, som alle Elevambassadørerne oplevede hos det færøske idrætsforbund. Oplægget handlede om ‘Island Games’, der er en stor sportsbegivenhed – i lighed med de olympiske lege – mellem alle øsamfund i verden. I 2027 skal den begivenhed afholdes på Færøerne, og man forventer mellem 2500-3000 dystende atleter. “Island Games er et eksempel på, hvordan sport kan styrke fællesskab og forståelse mellem kulturer”, skriver gruppen i sin artikel, der også indeholder en reference til Europeada, fodboldslutrunden for Europas mindretal, som i sommer blev afholdt i det dansk-tyske grænseland.

“Turneringen viser, hvordan sport kan fungere som et vigtigt redskab til at bygge bro mellem forskellige mindretal og skabe fællesskaber baseret på respekt og fælles interesser”, skriver gruppen. Både i grænselandet og på Færøerne er egne sportshold altså med til at styrke fællesskabet.

“Sport spiller en vigtig rolle i det færøske samfund og er tæt knyttet til national identitet og fællesskab. Selvom Færøerne er en del af Kongeriget Danmark, står de op med egne landshold i blandt andet fodbold, håndbold og volleyball, under eget flag og med egen nationalsang. Det har stor symbolsk betydning og styrker følelsen af samhørighed og selvstændighed blandt befolkningen”, skriver gruppen.

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Alt godt fra grænselandet til skolelærere

Af Poul Struve Nielsen

“**E**r du historielærer eller tysklærer? Så har vi noget for dig!” Medarbejdere fra flere af grænselandets organisationer er oppe på tæerne for at skabe opmærksomhed om de varer, der er på hylderne i grænselandets butik på Lærfest i Aarhus. Og det bliver hver gang fulgt op med et ‘mojn’ eller et ‘moin’.

“Vi møder lærere, der kommer forbi, og prøver at matche deres behov. Vi vil gerne have fat i skolebibliotekarere, som kan tage materialer med hjem til kollegerne og bruge vores undervisningsmateriale”, siger Anders Peter Nielsen, skolekonsulent i Grænseforeningen.

Det sker kun den ene gang om året, at der er så mange skolefolk samlet på et sted som i disse dage i Aarhus Kongrescenter, som ligger ved siden af Musikhuset i Aarhus. Og de kommer fra hele landet for at få tilbud om udveksling mellem elever fra skoler i Danmark med elever fra de danske skoler syd for grænsen, undervisningsmateriale på tysk fra det tyske mindretal i Danmark, samtalekort om grænsekontrol, tegneserier om Istedløven og masser af opgaver om mindretallene, der kan løses på nettet.

Desuden har Gunvor Vestergaard, som var pædagogisk konsulent i Grænseforeningen, da Lærfest

fandt sted, og Rejhan Bosnjak fra Dansk Centralbibliotek i Sydslesvig, holdt et oplæg, som knytter sig til undervisningstilbuddene om grænselandet og dets mindretal.

“Vi har holdt et oplæg om fortællingen som didaktisk redskab”, siger hun.

Og for læsere, som ikke er skolelærere eller pædagoger, uddyber hun, at didaktisk vil sige:

“Udgangspunktet er, hvad fortællingen kan bruges til, både for dem, der fortæller, og dem, der skal lytte. Man kan genkende en historie på jeg-plan, og vi bruger fortællinger om identitet og fællesskab til at opbygge vores egen identitet”, siger Gunvor Vestergaard.

Skolebibliotekarerne er en indgang til skolerne, når det gælder undervisningsmateriale, fortæller skolekonsulent Anders Peter Nielsen, Grænseforeningen. I baggrunden Gwyn Nissen, chefredaktør på Der Nordschleswiger.

Til hjælp havde de to af Grænseforeningens Elevambassadører med. De er elever på de to danske gymnasier syd for grænsen, A.P. Møller Skolen og Duborg-Skolen, og det tyske gymnasium i Aabenraa. Desuden brugte de som eksempel nogle af de 13 børnefortællinger, der indgår i en foredragsrække, som Grænseforeningen og Det Danske Centralbibliotek i Sydslesvig udbyder.

“Der er for eksempel fortællingen om Vilhelm, som lever i 1864 og oplever at skulle leve i et helt andet land, end han levede i før, da hele hertugdømmet Slesvig bliver en del af det tyske kejserrige”, fortæller Gunvor Vestergaard.

“Vi møder lærere, der kommer forbi, og prøver at matche deres behov”

Anders Peter Nielsen, skolekonsulent i Grænseforeningen

Grænseforeningen deler stand med samarbejdspartnere fra begge mindretal. Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig er med, og Dansk Skoleforening for Sydslesvig er repræsenteret ved sit rejsekontor og Center for Undervisningsmidler Sydslesvig.

Fra den danske side kommer den tysksprogede avis Der Nordschleswiger og avisens skoleportal 'Grenzgenial', som tilbyder materiale til tyskundervisningen i danske skoler.

Fælles opgave

"Vi har en fælles opgave i at levere alt godt fra grænselandet. Det er en endeløs opgave, de to mindretal har med at fortælle om, at vi er her. Når vi er her, er vi alle repræsentanter for hvert vores mindretal og for grænselandet. At jeg kan uddele materiale fra Grænseforeningen, og Grænseforeningen kan uddele materiale om Grenzgenial, fortælle om, hvordan vi kan arbejde sammen", siger chefredaktør Gwyn Nissen fra Der Nordschleswiger.

Om 'Grenzgenial' siger projektleder Adeline Muntenjon, som også er med på standen på Lærfest, at der udvælges artikler på tysk, som taler ind i grundskolens udskolingsklasser.

"Vi arbejder sprogligt og didakterer, så det kan bruges til undervisning. Vi laver opgaver. Vi bearbejder artiklerne sprogligt. Artiklerne i der Nordschleswiger er for svære, fordi det er tysk modermålssprog. Vi gør det sprogligt nemmere og tilføjer glosehjælp. Vi laver også lydfiler. Der er opgaver, som lærerne bare

kan plukke fra hylden", tilføjer hun. Det sidste gælder i øvrigt også Grænseforeningens undervisningsmateriale for grundskolen, Mojmoin, som kan findes på foreningens hjemmeside mojmoin.graenseforeningen.dk. Her er der også henvisning undervisningsmaterialet for ungdomsuddannelserne, som også kan findes direkte under 'ietGrænseland.dk' Alle i standen på Lærfest er enige om, at det mest spændende er at få nogle gode snakke og opleve, hvor langt man kommer med et mojn eller et moin, og de forbipasserende kan faktisk ikke høre, om det bliver sagt på dansk eller tysk, selv om det staves forskelligt. Lærfest er for lærere, skolepædagoger, skoleledere, konsulenter og andre, der ønsker at få et indblik i nye læremidler og måder at berige og udvikle undervisningen i grundskolen på. Undervisningsmessen afholdes skiftevis i Aarhus og i København.

Personlig fortælling

Som menneskelige ansigter fra Grænselandet var to af Grænseforeningens elevambassadører med. De er ganske vist gymnasieelever, men så er Folkeskolen heller ikke på længere afstand.

"Jeg har stået i standen og snakket med mange lærere. Som elevambassadører er vi vant til at tale med. Det er spændende at tale med lærere", fortæller Helle Husmann fra Det tyske Gymnasium i Aabenraa.

"Vi kan fortælle om, hvordan det er for os personligt at være i grænselandet og være en del af to kulturer. Vi bruger vores viden og fortæller

i øjenhøjde om, at både Danmark og Tyskland har et mindretal", siger hun.

Helle Husmann tilføjer, at hun og den anden elevambassadør har mødt flere, der har overvejet at få dem ud.

"Skoler og klasser søger os og spørger, hvad vi kan fortælle om grænselandet", siger hun.

Lydia Graunke-Butz er leder af Rejsekontoret i Dansk Skoleforening for Sydslesvig.

"Vi vil gerne fortælle lidt om, hvem vi er, og hvad vi laver og udbrede viden om nationalitet, kultur og identitet. Og reklamere for det, vi kan tilbyde, nemlig sommerlejr og elevudvekslinger".

Hun tilføjer, at hun er glad for, at der er lærere, som er engagerede og synes, det er vigtigt at have grænselandet med i undervisningen.

Der er en artikel om elevudvekslinger fra side 32 i dette magasin)

For 18. gang arrangerer Rødding Højskole grænselandskursus i samarbejde med Grænseforeningen

Grænselandskursus 2025

EUROPA I BEVÆGELSE

Nationalstat og mindretal under forandring

30. august – 5. september 2025

Krig og kriser kradser i Europa, hvor heller ikke det dansk-tyske grænseland og dets mindretal kan sige sig fri for at mærke konsekvenserne. Vi tegner et billede og ser frem.

Kursusvært: forstander Mads Rykind-Eriksen.

Lørdag den 30. august

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.

Kl. 16.30: Velkomst og introduktion til ugen v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 19.30: "Europas udfordringer. Mellem sammenhold og splid" v/ Friis Arne Petersen, fhv. dansk ambassadør i Tyskland, USA og Kina samt fhv. direktør i Udenrigsministeriet.

Søndag den 31. august

Kl. 9.00: "Sat her i forvirringstiden". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.40: "Hvad brænder i den offentlige debat i Tyskland og blandt de danske i Sydslesvig?" v/ Siegfried Matlok, debattør, TV-vært på DK4 og fhv. redaktør af Der Nordschleswiger.

Kl. 14.00: "Mindretallenes vilkår i Europa under forandring" v/ Jørgen Kühl, mindretalsforsker og honorarprofessor ved Europa Universitæt Flensburg.

Kl. 19.30: "Jeg er pæretysk – men også meget dansk". Koncert og personlige fortællinger ved Jule Sösemann, sanger og sangskriver, student fra Duborg-Skolen.

Mandag den 1. september

Heldagstur til Flensburg med besøg på Flensborg Avis, fællessang i Flensborghus med Anke Spoorendonk, besøg i Helligåndskirken og ved Istedløven, aftensmad i Restaurant Borgerforeningen.

Turleder: Mads Rykind-Eriksen.

Tirsdag den 2. september

Kl. 9.00: "Danmarkshistorien på vers".

Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.40: "Med generalkonsulen på arbejde" v/ Annette Lind, generalkonsul i Flensburg.

Kl. 14.00: "Dansk sprog over sø og Sønderjylland" v/ Michael Ejstrup, sprogforsker med en forkærlighed for danske dialekter og særligt sønderjysk.

Kl. 19.30: "Danmarks vold". Om Hedeby og Dannevirke v/ Lars Erik Bethge, leder af Danevirke Museum.

Onsdag den 3. september

Heldagstur. Porten til Danmark.

På vandring i Hedeby og på Danevirke samt besøg i Harreslev Danske Kirke.

Turleder: Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 19.30: "Sønderjyske sange og sange om Sønderjylland" v/ Mads Rykind-Eriksen.

Torsdag den 4. september

Kl. 9.00: "Se, nu stiger solen". Morgensang i Rødding Frimenighedskirke, hvor vi ser kirken og hører den gribende historie om præsteparret, der mistede to sønner under Første Verdenskrig v/ frimenighedspræst Mette Geil.

Kl. 9.40: "Sydslesvig – der har jeg rod, derfra min verden går" v/ Mirco Reimer-Elster, formand for Grænseforeningen, kommentator af tysk politik på TV2. Født og opvokset i Sydslesvig.

Kl. 14.00: "Kommer der en dag, hvor vi må gå ind i Kaliningrad?" v/ Flemming Rose, chefredaktør på Frihedsbrevet, forfatter og tidligere korrespondent bosat i Moskva.

Kl. 19.00: Afslutningsmiddag med sang, fortælling og ostebuffet.

Fredag den 5. september

Kl. 8.45: "Gå da frit enhver til sit".

Morgensang og afrunding v/ Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Pris: 6.150 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse). 6.750 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger og fuldt program samt tilmelding på skolens hjemmeside: www.rhskole.dk.

Scan og læs mere om kurset

GRÆNSEFORENINGEN

RØDDING HØJSKOLE

Tema:
Grænselandet i
undervisningen

Hele skolen fik en bid af Sydslesvig

Udvekslingselev fra Sydslesvig gjorde
alle eleverne på Fænøsund Friskole
klogere på det danske mindretal og på
Tyskland

Tekst og foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

Grænseforeningen og Dansk Skoleforening for Sydslesvig har et fantastisk tilbud til elever fra 4. til 10. classes: de kan komme på udveksling. En elev fra en skole i Danmark og en dansk skole i Sydslesvig kan bo en uge hos hinanden – og komme med udvekslingsvennen i skole.

Malene Lange, som er lærer på Fænøsund Friskole i Middelfart, fortæller om en rigtig god oplevelse med elevudvekslingen. En elev fra skolens 6. klasse havde

været på udveksling med en elev fra en skole i Sydslesvig i en mindre by syd for Flensborg.

“Medita, den tyske elev, var på besøg hos os alle sammen. Ikke kun hos Nanna, der havde været på besøg hos hende dernede, og som hun boede hos. Det var hele klassen, der fik en bid af Tyskland og det danske mindretal. Vi lærte om, hvordan vi er forskellige, og hvordan vi er ens. Nogle vidste slet ikke, at der er et dansk mindretal. Det lærte de så om”, fortæller Malene Lange.

Vi lært om hvordan vi er forskellige, og hvor vi er ens, fortæller Malene Lange fra Fænøsund Friskole, hvor en elev har været udvekslingselev med en elev fra en skole i Sydslesvig.

Faktisk var hele skolen optaget af besøget fra Sydslesvig. Fænøsund Friskole er en lille skole med 180 elever.

“Medita blev præsenteret til morgensamlingen om mandagen, så i løbet af ugen var nogle af de små henne hos hende og sige: Er det dig, der ikke er fra Danmark!” fortæller lærer Malene Lange. En udveksling er med til at knytte tætte bånd mellem de to elever, der bor en uge hos hinanden og går i skole sammen i de to uger. I Rejsekontoret hos Dansk Skoleforeningen for Sydslesvig, hvor elevudvekslingerne bliver koordineret, arbejdes der på at skabe møder mellem elever, der har noget til fælles. Det kan for eksempel være elever, der er særligt optaget af Harry Potter Universet, som interesserer sig for fodbold, heste eller spiller musik.

På den måde kan de også følges til hinandens fritidsaktiviteter. Typisk vil eleverne allerede på forhånd have været i kontakt på FaceTime og WhatsApp. Nogle gange har forældrene også været i kontakt på sociale medier sammen. De bliver også involveret i udvekslingen og skal selv aftale transporten for eleverne mellem Danmark og Sydslesvig. Så både de danske og de sydslesvigske familier kan i tilgift få et indtryk af et hjem på den anden side af grænsen. De sydslesvigske elever taler dansk, og undervisningen på de danske skoler er på dansk. Så det er nemt at kommunikere. Men en udveksling stimulerer alligevel ofte interessen for at lære tysk og for tyskundervisningen hos de danske elever. De sydslesvigske elever får til gengæld styrket deres dansk gennem udvekslingen.

Om elevudveksling

Børn fra 4. klasse og opefter kan deltage. Selve elevudvekslingen varer i 2 uger – 1 uge i Danmark og 1 uge i Sydslesvig. Den finder sted i perioden uge 45-47. Transport aftales indbyrdes mellem den danske og sydslesvigske familie. På hjemmesiden **‘feriebarn.dk’** kan man gå ind under elevudveksling og finde et skema under ‘tilmelding fra Danmark’. Her kan man søge om en fantastisk oplevelse for ens familie og barn, som så kommer en uge i skole og på besøg hos en elev fra det danske mindretal i Sydslesvig, mens man selv får en sydslesvigsk elev på besøg i en uge.

Ny formand for ECMI

Professor fra Roskilde
Universitet overtager
formandsposten for
forskningscentret for
nationale mindretal i
Flensborg, The European
Centre for Minority
Issues (ECMI)

Af Poul Struve Nielsen

Professor Garbi Schmidt fra Roskilde Universitet afløser Jørgen Kühl, tidligere rektor på A.P. Møller Skolen og professor ved Europa Universitetet i Flensborg, på posten som formand for European Centre for Minority Issues (ECMI) i Flensborg. Jørgen Kühl har været formand for ECMI i 12 år. Under hans ledelse har ECMI udvidet sine aktiviteter, herunder udviklingen af et nyt forskningsområde for mindretalsspørgsmål i den dansk-tyske grænseregion.

Garbi Schmidt har været medlem af ECMI's bestyrelse siden 2015. Hendes arbejde som professor med fokus på integration af mindretal og interkulturelle forhold har været med til at styrke centrets arbejde. Denne baggrund gør hende særligt kvalificeret til at lede ECMI ind i instituttets næste udviklingsfase, oplyser centret i en pressemeddelelse.

Hun tager over i en vanskelig tid. Mens relationerne mellem mindretal og flertal i det dansk-tyske grænseland er rigtig gode og aldrig har været bedre, så er det langt vanskeligere andre steder i Europa. Her er mindretal under pres. Og det gør det nødvendigt at værne om den frie, saglige og uafhængige forskning, som ECMI udfører i nationale mindretal i Europa. Selv om det ikke er nationale mindretal, der står for skud lige nu, så hænger migrationsdebatten og kampen mod diversitet som en mørk og truende sky i horisonten. Under interviewet på professorens kontor i de smukke omgivelser i Trekroner ved Roskilde er hun særdeles bevidst om, at som formand for ECMI handler det om

at skabe rammer for forskning i nationale mindretal, og det er noget andet end migration, som er hendes eget forskningsfelt. Med på en videoforbindelse er ECMI's direktør Vello Pettai, som er tidligere professor ved universitetet i Tartu i Estland.

“Vores mandat er at arbejde med nationale minoriteter. De forbliver en central del af samfundene i Europa. Der lever millioner af mennesker, som tilhører en national identitet”, forklarer Vello Pettai og Garbi Schmidt.

Grænselandets mindretal

Flensborg er et spændende sted at høre hjemme for et forskningscenter, der arbejder med mindretal. Der er tre anerkendte mindretal i det tyske forbundsland Slesvig-Holsten: Danskere, frisere og sinti-romaer. Og på den danske side af grænsen er der det tyske mindretal i Sønderjylland.

Og det er en interessant kombination, siger Vello Pettai, fordi der er to mindretal, som også har hvert sit moderland lige på den anden side af grænsen, nemlig det danske og det tyske mindretal. Så er der to mindretal uden moderlande, hvor det ene har sit eget sprog, nemlig det frisiske, hvilket ikke gælder sinti-romaerne.

“Med udgangspunktet i 1996 var det ikke meningen, vi skulle arbejde med den regionale region. Med Jørgen Kühl som formand har ECMI udvidet sine aktiviteter, herunder med et nyt forskningsområde for mindretalsspørgsmål i den dansk-tyske grænseregion”, siger Vello Pettai.

ECMI's forskning har stadig fokus på mindretal i hele Europa. Og centret samarbejder, udover med

“Hvordan kan de europæiske institutioner agere politimænd for demokratiske værdier, når nogle af EU-landene fremmer illiberale ideer?”

Vello Pettai, direktør ECMI, Flensborg

de europæiske institutioner, også med flere universiteter i Europa.

“Vi vil gerne have et øget samarbejde med danske forskningsinstitutioner”, siger Garbi Schmidt.

Udover universiteter er, når det kommer til fokus på mindretal i region Sønderjylland-Slesvig, også Minderheiten-Kompetenz-Netzwerk, som binder regionale institutioner og organisationer, der udgår af eller støtter grænselandets mindretal sammen, en vigtig samarbejdspartner.

Men som sagt arbejder ECMI med nationale mindretal i hele Europa. Og der er ingen garanti for, at den populistiske bølge, der præger europæisk politik, ikke også rammer forskningen i nationale mindretal.

“Vi beskæftiger os med klassisk forskning, policy rådgivning i forhold til Europarådet og EU's institutioner samt uddannelse, sommerskole og kurser på for eksempel Flensborg Universitet. Vores forskning er faktabaseret og kan være udgangspunkt for faktabaserede diskussioner og en faktabaseret debat”, siger Garbi Schmidt.

Hun tilføjer, at det er vigtigt at være faktabaseret, når man forsker i nationale mindretal.

“Det gælder, som når man forsker i migration, om at være faktabaseret. Det er vigtigt for os i så høj grad som muligt at holde sig til fakta. Så kan politikere og andre meningsdannere tage diskussionerne. Der er emner, vi er interesserede i, og der er emner, andre kan beskæftige sig med”, siger hun.

Mindretal i Østeuropa

Direktøren og formanden er enige om, at Ukraine og situationen i Østeuropa er relevant for nationale mindretal.

“Der kan være problemer med russiske mindretal og deres moder-stat. Det kan være det samme med ungarske mindretal. Det kan føre til masser af konflikter hen ad vejen. Dette er også, hvorfor ECMI har projekter i Kosovo og Ukraine og indtil for nyligt i Serbien.” De erkender også, at når de liberale demokratier er i problemer, er det også sværere for mindretal.

“Hvordan kan de europæiske institutioner agere politimænd for demokratiske værdier, når nogle af EU-landene fremmer illiberale ideer?”, spørger Vello Pettai. Han nævner Ungarn og Slovakiet. Det har også holdt hårdt i Polen.

“Der holdes stadig valg, der er en fri presse. Men den liberale tilgang og åbenheden er der ikke. Nationale mindretal kan også rammes af splittelse og mangel på diversitet”, tilføjer han.

Garbi Schmidt håber, at et faktabaseret forskningscenter kan trække i den rigtige retning.

“Som forskere skal vi være bevidste om det. Vi skal være klare i budskabet og kommunikere det. Politikere i 40 lande siger mange forskellige ting. Forskning er en modgift mod fake news”, siger hun. Som journalist oplever man ofte, at kolleger, der gør sit bedste og arbejder hæderligt, alligevel bliver stemplet som leverandører af fake news af for eksempel politikere, som ikke synes, den journalistik lige fremmer deres dagsorden. Hvordan ser det ud i forskningsverdenen? “Populister kan også sætter mærkater som ‘fake research’ og ‘pseudo-research’ på dagsordenen, med en påstand om, det er udført af politiske aktivister. Påstande om fake eller pseudo-research er en af de ting, du er oppe mod. Vi må gøre vores arbejde så godt som muligt og tale om diskurser og advocacy”, siger Garbi Schmidt.

Grænseforeningen vedtager ny strategi

Grænseforeningens Sendemandsmøde 2025 bød på ny strategi, vedtægtsændringer og nye ansigter i bestyrelsen.

Grænseforeningen har fået ny strategi. Det står klart efter Grænseforeningens Sendemandsmøde 2025, hvor et stort flertal stemte for et nyt forslag til strategi, som Grænseforeningens hovedbestyrelse har stået bag.

Ud af de 81 stemmeberettigede stemte 77 for, 1 imod og 3 undlod at stemme.

I den nye strategi står der bl.a., at Grænseforeningen eksisterer for at fremme og støtte dansk sprog og kultur i Sydslesvig og for at øge kendskabet til og forståelsen for grænselandets forhold.

Vedtagelsen af den nye strategi skete i kølvandet på en længere debat om forslag til vedtægtsændringer, som hovedbestyrelsen ligeledes har udarbejdet. Det var især en foreslået ændring af paragraf 2, formålsparagraffen, som skabte en række diskussioner. Resultatet blev, at 70 stemte for, 4 imod, mens 7 undlod at stemme. Det betyder, at Grænseforeningens formål nu lyder som følgende:

“Grænseforeningen er en folkeoplysende forening. Grænseforeningens formål er at fremme og støtte dansk sprog og kultur i Sydslesvig, samt at øge kendskabet til og forståelsen for grænselandets forhold”. Ved Grænseforeningens Sendemandsmøde var der også ændringer i bestyrelsen. Først blev der sagt farvel og tusind tak til Jørgen Bruun Christensen, der har været en del af Grænseforeningens hovedbestyrelse i 29 år som nordjysk repræsentant.

Af Redaktionen

Jørgen Bruun Christiansen blev afløst af Ane Dragsbæk Poulsen fra Thisted, og de to er tidligere blevet interviewet til magasinet Grænsen om deres engagement for det danske mindretal.

Også Mogens Ladegaard fra Grejs blev valgt som ny til bestyrelsen. Han erstatter Per Grau Møller, der også har ydet en stor indsats for vores forening. Alle øvrige bestyrelsesmedlemmer på valg blev genvalgt.

Økonomichef Lars Dysgård modtog også en hyldest. Den 31. august går han på pension, og han vil blive savnet i foreningen, fortalte formand Mirco Reimer-Elster fra talerstolen.

Grænseforeningens Sendemandsmøde 2025 den 10.-11. maj havde deltagelse af ca. 115 personer fra hele Danmark samt også fra Sydslesvig. På programmet var desuden debat om København-Bonn Erklæringens 70-års jubilæum, koncert med et udvalg af musikere fra folkBALTICA Ensemblet, oplæg og debat om det nye kongelige våben og forholdet mellem Danmark og Sydslesvig samt fællessang.

Grænseforeningens strategi vedtaget på Sendemandsmødet d. 11. maj 2025, Svendborg:

Vision: Hvorfor eksisterer vi?

- Grænseforeningen eksisterer for at fremme og støtte dansk sprog og kultur i Sydslesvig og for at øge kendskabet til og forståelsen for grænselandets forhold.

Mission: Hvorhen vil vi?

- Grænseforeningen vil arbejde for et bredt folkeligt kendskab til forholdene i Sydslesvig og grænselandet.
- Grænseforeningen vil bidrage til en så dansk tilværelse som muligt syd for grænsen.
- Grænseforeningen vil bistå i at styrke de stærke sproglige og kulturelle bånd hen over grænsen.

Aktion: Hvad gør vi for at nå derhen?

- Grænseforeningen bygger bro hen over grænsen ved at pleje eksisterende forbindelser og udvikle nye fællesskaber mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Danmark.
- Grænseforeningens lokalforeninger spiller en nøglerolle i mødet over grænsen.
- Grænseforeningen oplyser om vigtigheden af Danmarks fortsatte støtte til dansk sprog og kultur syd for grænsen.

Værdier: Hvilke principper guider vores måde at arbejde på?

- Grænseforeningen har et historisk ansvar for at støtte det danske mindretal i Sydslesvig.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på et åbent og tillidsfuldt samarbejde med flertal og mindretal i grænselandet.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på en overbevisning om, at fællesskab er drivkraften bag fremskridt.

Skæbnebestemt formand for lokalforening

Tekst og foto: Poul Struve Nielsen

Når man følger vejen, der bugter sig gennem den smukke Vejle Ådal med kurs mod en aftale med

formanden for Grænseforeningen Vejle Vesteregn, er man i et område med skjulte skatte for enhver turist.

Her ligger Bindeballe Købmandsgård, som huser Danmarks største købmandsmuseum, ikke så langt derfra er Egtvedpigens grav. Der er landskabsskulpturer, som billedkunstneren Robert Jacobsen har skabt sammen med sin franske kollega Jean Clareboudt. Der er Kongernes Jelling ikke mindst, og der er Randbøldal-Museet.

På Randbøldal-Museet kan børn og voksne blandt andet blive klogere på gamle dages produktion af papir og klæder, boltre sig løs med vandeksperimenter

og afprøve vandets kræfter, Men hvad har det så med Kirsten Rykind-Eriksen og Grænseforeningen Vejle Vesteregn at gøre? En hel del, såmænd, for det var hende, der startede museet som leder af Egnsmuseum, Egtved kommune.

“Der lå oprindeligt fra 1732 en papirfabrik, drevet af en vandmølle, idet Vejle Å på dette sted har et fald på ni meter. I 1871 blev det til en klædefabrik. Jeg fik samlet fondspenge ind, fik renoveret et tidligere magasinhus, hvor vi indrettede papirværksted og tekstilværksted, uden for etableredes et vandeksperimentarium, fortæller hun om Randbøldal-Museet. Museumsarbejdet kom til at påvirke hendes indsats som formand for Grænseforeningen Vejle Vesteregn.

“Jeg gjorde egentlig bare det samme i Grænseforeningen som

Sammen med Esther Grølsted har Kirsten Rykind-Eriksen udgivet bogen 'Kampen om broderierne', som bygger på et større forskningsprojekt.

Formanden for Grænseforeningen Vejle Vesteregn, Kirsten Rykind-Eriksen, blev sent aktiv i Grænseforeningen, men den Grundtvig-Koldske bagage i opvæksten var også så tung, at det næsten måtte ske

i mit arbejde i museet. Det handlede jo også om formidling og folkeoplysning. Jeg er jo museumsmenneske og har lavet meget formidling”, fortæller hun. Da hun blev formand for Grænseforeningen på Vejle Vesteregn, var det ikke så almindeligt at arbejde med børn og forældre.

“Det brugte man ikke. Så i 2011 lavede vi Børnenes Grænse, hvor vi boede på Vandel Efterskole. Vikingerne blev temaet. Vi legede ved Ravingbroen, som blev bygget under Harald Blåtand, indtog Trolborg Ring, var i Kongernes Jelling samt Jernalderlandsbyen i Vingsted. Året efter var vi i Tydal og besøgte Dannevirke og Hedeby”.

Efter at hun var blevet formand for lokalforeningen, brugte hun ikke mindst sine nye kontakter i Sydslesvig til fra 2017 at være med til at skabe møder mellem danske mindretalsfamilier i Sydslesvig og danske familier ved at afholde Familie-sprog-festival.

Familier samles over grænsen

“Det handlede om at samle familier fra Danmark og fra det danske mindretal i Sydslesvig. Vi skulle lære tysk, og de skulle lære dansk”, fortæller hun. Vi snakkede tysk og dansk imellem hinanden.

Det var ikke børnene, men de voksne, der kunne få henholdsvis det danske og tyske sprog pudset af, mens der var masser af fælles aktiviteter for børnene. Det foregik på kursuscentret Christianslyst og femte gang på Rønshoved Højskole. Christianslyst er indrettet til lejrskoler.

“Jeg sov med fire børnebørn på seks mandsværelser. Maden var meget tysk og noget gammeldags. Kirsten Futtrup, som er næstformand i Sydslesvigsk Forening (SSF), lavede sang og leg samt et af årene et teaterstykke om Istedløvens rejse. Vi brugte en dansk-tysk sangbog. På Rønshoved havde jeg værksted med broderier. Der kom idrætsledere fra Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger for at lave udendørs lege og spil med børnene. Nis Thomsen, som er medlem af Grænseforeningen Vejle Vesteregn, er naturvejleder, og han tog børnene med i skoven. Vi spillede bingo ➡

om aftenen, og det var næsten det bedste,” fortæller Kirsten Rykind-Eriksen.

Familie-sprog-festivalen blev sat på pause af corona. Det gjaldt også genforeningsarrangementet i anledning af 100 års jubilæet for genforeningen i 2020. Kirsten Rykind-Eriksen har stadig en plakat på væggen for Folkefest i Jelling 24.-25. april 2020 – et kæmpe arrangement i samarbejde mellem lokalforeningerne i kreds 20 og en række lokale organisationer og foreninger. Det blev, som alt andet, aflyst af statsminister Mette Frederiksen, da hun lukkede Danmark ned den 11. marts

Udstillingen ‘Fra Folkesag til venskabsbesøg’ på Vejle Stadsarkiv var dog heldigvis allerede åbnet den 1. februar. Og det store arrangement i Jelling blev realiseret i september 2021.

Kirsten Rykind-Eriksens hjem i det bakkede sydjyske landskab er ikke kun præget af arbejdet i Grænseforeningen. Der er bøger og notater – og endda en kasettebåndoptager i brug. Tidligere på dagen er hun blevet interviewet af DR P5 om broderier. Sammen med Esther Grølsted har hun udgivet bogen ‘Kampen om broderierne’, som bygger på et større forskningsprojekt.

Grænseforeningen kom først ind i billedet, efter at hendes søn, Mads Rykind-Eriksen – forstander på Rødding Højskole i dag, blev gift med Anja, som var fra Sydslesvig. Så fortalte han sin mor, at nu kunne hun godt melde sig ind i Grænseforeningen.

Der var hun så medlem i en del år, før hun en dag blev ringet op af den daværende formand for lokalforeningen Vejle Vesteregn med en forespørgsel om at stille op til bestyrelsen. Efter at være valgt ind var hun til det første bestyrelsesmøde, hvor den daværende formand meddelte, at hun ikke ville være formand længere. Det endte med at blive Kirsten Rykind-Eriksen.

Historisk familiearv

Selv om hun havde levet et langt liv uden at være medlem af Grænseforeningen, og selv om der gik nogle år, før hun blev bestyrelsesformand og særdeles aktiv, så har hun alligevel en del med sig i bagagen. Hvis vi går endnu længere tilbage i historien, så var nederlaget til Preussen og Østrig i 1864 definerende for danskernes selvopfattelse og for forståelsen af, hvad danskhed er. Den første højskole, Rødding, hvor Kirsten Rykind-Eriksens søn og svigerdatter i dag er forstanderpar, ligger i Sønderjylland eller Nordslesvig

og altså syd for 1864-grænsen. I stedet byggede man så Askov Højskole i Vejle, og i løbet af få år åbnede den ene højskole efter den anden.

Fra at være landbrugsskoler blev de fremherskende fag på højskolerne dansk og historie. Det minerede Danmark var i en skæbnetime, og der skete en åndelig oprustning. Den vigtigste åndelige indpisker var præsten Nikolaj Frederik Severin Grundtvig. Det kræver bare, at man skimmer salmebogen eller højskolesangbogen, så står det klart, hvordan hans betydning også vokser ind i dagens Danmark.

For at forstå engagementet i grænselandet, er det en væsentlig detalje, at Kirsten Rykind-Eriksen er af en højskole- og friskole familie, hvor den Grundtvig-Koldske tradition er kommet ind med modernismen.

Hun er født Bording. Hendes forældre var med til at starte Engelsholm Højskole ved Vejle, siden Københavns Folkehøjskole, og da den lukkede Bordingsskole. 1864 har betydet alt for den bevægelse. Støtten til Sønderjylland og Sydslesvig har været ubetinget. “Den sønderjyske sag har været diskuteret ved aftenboret, og den har spillet en rolle, når ferieturene gik til højskoler og friskoler, hvor familiemedlemmer har boet og arbejdet”, fortæller hun..

“Man var ikke hjemme i sommerferien. Vi kørte til familien i Jylland. De var alle sammen skolefolk. Det var ikke andet end skolemiljøet. Når man har set Danmark, kan man fortsætte til Nord- og Sydslesvig. Så kommer Norge og Sverige og herefter resten af Tyskland”.

I 1942 flyttede hendes forældre til København. Hendes fars kongstanke var, at københavnernes skulle lære at komme på højskole. Han var grebet af det grundtvigianske og vokset op på Ry Højskole.

“Mine morforældre kom til juleaften. De boede i Østved Lejre. Morfar, Valdemar Hansen, var blevet mejerierjer, og han medbragte god ost foruden egne æg, høns og æblemost på store grønne flasker. Han sørgede også for ænder eller gæs til julemiddagen. Rundt om de sammensatte borde sad foruden vores egen familie også sydslesvigerne og mindst en af køkkenpigerne”, skriver Kirsten Rykind-Eriksen i artiklen ‘Jul med sydslesvigske elever på Københavns Folkehøjskole’ om den hedengangne højskole på ‘Højskolenshistorie.dk’. Der var sydslesvigske elever, som fik lov til gratis at være elever på højskolen, hvor hun trådte sine barne- sko, og de var med hos familien juleaften i slutningen af 1940’erne.

Hendes morfar, Valdemar Hansen, der kom med

julegodterne, var mejerist og blev i 1909 bestyrer af Landmandslyst i Osted, et af Sjællands største andelsmejerier. Han opbyggede herefter sin mejerivirksomhed, hvor produktion og økonomi gik hånd i hånd med åndelig oprustning i den Grundtvig-Koldske tradition. Han var 1917 med til at starte Osted Friskole som året efter fik egen skolebygning der også indeholdt en efterskole, som er der den dag i dag. Han var en række år formand for Osted valgmenighed. Han var formand for meget andet, men vigtigst i denne sammenhæng: fra 1945 til 1965 var han formand for Sønderjysk forening for Lejre, det vil sige Grænseforeningens lokalforening i datidens Lejre kommune.

Mejeridriften finansierede både Engelsholm Højskole, Københavns Folkehøjskole og Bording Friskole. Så på en måde virker det skæbnebestemt, at Kirsten Rykind-Eriksen blev formand for lokalforeningen på Vejle Vesteregn, hvor hun så boede på det tidspunkt.

Folkeoplysning i lokalsamfundet

“Folkeoplysning lokalt synes jeg er sjovt. Hvis man bare kan få en lille smule ind i hovedet på folk, er det en succes. Men det er jo heller ikke altid lige nemt. Man får bedst fat, hvis der er nogen, der har tænkt lidt i samme retning”.

Kirsten Rykind-Eriksen gør selvfølgelig ikke arbejdet alene. Hun står på skuldrene af en hel bestyrelse. Nyt medlem af Grænseforenings hovedbestyrelse, Mogens Ladegaard, er en af dem, der er med til at trække læsset.

“Han var pludselig kommet med på en udflugt. Ham måtte jeg tale med. Han fortalte om sin bedstefar, som overlevede Første Verdens-

krig. Han elsker at arrangere. Det er dejligt”, siger hun.

Mogens Ladegaard deltog i en tur til Achen i efteråret .

“ Tusind tak for usædvanligt godt samvær på den vidunderlige bustur med Grænseforeningen og SSF (Sydslesvigsk Forening) til Tysklands gamle kejserstad Aachen, det tyske sprogfællesskab i Østbelgien med hovedsæde i Eupen samt Bruxelles med besøg i EU Parlamentet. Aldrig før har jeg været med på en så veltilrettelagt og velgennemført bustur til udvalgte historiske byer og steder i Tyskland og Belgien. Det hele blev understøttet af særdeles kompetente guider, der virkelig forstod at formidle historien med vægt på mindretallenes rettigheder i Europa”, skriver han til medlemmerne af Vejle Vesteregn Grænseforening.

Der var 54 deltagere ligeligt fordelt mellem deltagere fra SSF i Sydslesvig og Grænseforeningen, så der blev virkelig skabt forbindelser over grænsen.

“Vi besøgte det tyske mindretal i Belgien. Vi har tidligere besøgt det tyske mindretal i Alsace, det tyske mindretal i Schlesien og i Frisland. samt det sorbiske mindretal i Sachsen!”, fortæller Kirsten Rykind-Eriksen. Hun håber, at Grænseforening på landsplan i fremtiden kan gøre sig mere synlig.

“Vi skal prøve at gøre os synlige. Vi skal lave noget ligesom årsmøder og folkemøder med kloge ord, musik og mad. Det skal handle om mødet mellem Sydslesvig og Danmark – og om et godt naboskab mod syd. Det er godt at sprede det danske så langt mod syd som muligt. Men i respekt for hinanden.” Sammen med Grænseforeningen i Kolding og andre lokalforeninger har Vejle Vesteregn taget initiativ til

en drøftelse i efteråret på Skamlingsbanken af, hvordan Grænseforeningen og Sydslesvigsk Forening kan udvikle samspelet mellem danskerne og det danske mindretal i Sydslesvig? “Vi skal have fokus på danske værdier og vise, hvordan man laver mindretalspolitik. At man skal behandle hinanden ordentligt, selv om man har været fjender”, siger Kirsten Rykind-Eriksen.

Om Kirsten Rykind-Eriksen

Født 1942.
1965.

Indretningsarkitekt fra skolen for Boligindretning,
1990.

mag.art. i europæisk etnolog.
1981-1996.

Nationalmuseet Nyere Tid. Arbejdet med borgerlig kultur og formidling, herunder holdt talrige omvisninger og arrangementer.
1990-1998.

Projekter og undersøgelser på forskellige museer.
1993.

Modtaget Ole Haslunds kunstnerlegat
1998-2010.

Museumsinspektør på Vejle Museum,
1998-2006.

Leder af Egnsmuseet, Egtved kommune
fra 2010.

Kulturforsker og forfatter.
2012-2024.

Redaktør af museernes Dragtjournal.

Hun har tre børn fra første ægteskab, og 11 børnebørn samt to oldebørn.

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Sønderborg

16. juni kl. 7.30 og 8.00. Kvickly i Nordborg eller Alsion i Sønderborg. Udflugt til Store Vi/Vanderup danske skole. Tilmeldingsfrist var 31. maj.

28. august kl. 12.30. Den Kongelige Køkkenhave. Tur til Den Kongelige Køkkenhave i Gråsten. Der afsluttes med Det sønderjyske Kaffebord på Den gamle Kro. Pris ved egen transport 210 kr., gæster 270 kr.

Tilmelding: Tilmelding på sonderborg@graenseforeningen.dk eller 23709055. Betaling Danske Bank 9570 133 515 46 (Husk at angive navn) eller Mobile Pay 23709055

Tønder

22. juni kl. 9.00 - 16.00. Agerskov skole, Nørregade, Agerskov. Fra Sydslesvig kommer deltagerne med en bus. Der er mulighed for at stige på bussen i Sæd kl. 8 og fra forsamlingshuset i Løgumkloster kl. 8.30. Besøg i Sønderjyllands 'hjerter' – Agerskov Sogn. Besøg ved det stærke forsvarsværk Sikringsstilling Nord, som blev bygget af tyskerne tværs over Sønderjylland under 1. verdenskrig. Frokost på Agerskov kro, årets kro otte år i træk. Besøg hos Bovlund Frimenighed. Sigrid Andersen fortæller om hendes undervisningshjælp til tyske tilflyttere til sognet. Pris 300 kr. Drikkevarer på Agerskov kro betaler man selv. Tilmelding og betaling til Tønder Amts Grænsforening på konto

7970 - 0001027249 eller mobilpay 24619713 (husk at angive navn ved tilmelding) senest den 10. juni.

4. september kl. 9.30. Parkeringspladsen direkte ved Flensburger Straße på højre hånd i sydgående retning lige udenfor bygrænsen i Læk. Løveløbet i Sydtønder Amt. Løveløbet er en aktiv og hyggelig dag for hele familien, unge som ældre. Vi starter igen med en andagt ved parkeringspladsen kl. 9.30. Løbet eller gåturen starter kl. 10.00. Du/I kan vælge mellem 3, 5 eller 10 km. Efter turen serveres pølser og drikkevarer.

Haderslev

8. august 2025 kl. 13.00. Brødre-meningshedens Kirke. Byvandring i Christiansfeld. Arkitekt Jacob Jensen vil med start fra Brødre-meningshedens Kirke guide på byvandring rundt i Christiansfeld samt på Gudsageren og Genfor-eningspladsen. Der vil undervejs blive fortalt om byen, historien og ideologien bag byens opståen mv. Pris: 100 kr., max 20 deltagere. Tilmelding senest den 25. juli 2025 til Finn Lyster tlf. 28314241 eller mail: llstr@post12.tele.dk

Aabenraa

13. september kl. 10.00. Zeppelin- og garnisonsmuseet i Tønder, Gasværksvej 1, 6270 Tønder. Zeppelin- og garnisonsmuseet i Tønder var under Første Verdenskrig hjemsted for en stor luftskibsbasis for zeppeliner. Det rummer en stor samling af fotografier og genstande fra tiden med zeppelinerne under 1. verdenskrig. Ligeledes udstiller museet uniformer og våben fra 1914 til i dag. Pris: 250 kr. Tilmelding senest den 8. september via: <https://gfaa.nemtilmeld.dk/7/>. Samkørsel kan

arrangeres ved henvendelse til Jens Overgaard: SMS 40 10 81 42

MIDTJYLLAND

Skjern, Tarm og Videbækegnen

13. juni kl. 18.00. Egeris, Nørre Vium Vej, 6920 Videbæk. Grill-aften. En hyggelig aften med fortælling, god mad og drikke. Pris: 75 kr. Tilmelding: bo.trelborg@gmail.com eller tlf./SMS: 9192 0900

23. august kl. 7.45 - 22.00. kl. 7.45 Inoest, Ånumvej 28, Skjern, 08.00 Tarm Rutebilstation. Udflugt til Marsklandets natur og kultur. På Tønder museum ser vi klassiske møbler, der er udstillet i det gamle vandtårn. Frokosten indtages hos Bådfolket ved Vidåen, inden vi kører sydpå til Noldemuseet. Til slut en anderledes udstilling i Ladelund og aftensmad som kvindeforeningen, der er en del af det danske mindretal, står for. Pris: 600,00. Tilmelding: bo.trelborg@gmail.com eller tlf.: 5192 0900

9. september kl. 19.00. Vindmøllen, Marupvej 25, Skjern. Sydslesvig som Porten til Norden. Foredrag med Anke Spoorendonk. Aftenen er i samarbejde med Foreningen Norden. Pris: 75 kr. Tilmelding: bo.trelborg@gmail.com - tlf.: 5192 0900

Randers – Mariager Fjord

20. juni kl. 09.00. Gasværksgrunden, Jernbanegade, 8900 Randers C. Udflugt til Skamlingsbanken. Formiddagskaffe med rundstykker undervejs til Skamlingsbanken. Tilmelding var 2. juni.

Ringkøbing og omegn

21. august kl. 17. Busafgang fra Museumspladsen, Ringkøbing.

Tur i det blå – og grønne
En tur i det blå og grønne i det skønne vestjyske landskab
Pris: 175 kr. (inkl. bus, sandwich, drikkevarer og kaffe).
Tilmelding senest fredag 15. august til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com

8.-12. september 07.30. Busafgang fra Museumspladsen, Ringkøbing.
Sensommertur til Tysklands grænseområde mod vest. Tilmelding var i maj.

Skanderborg og omegn

25. august kl. 18.30 til kl. 20.30.
Ejer Bavnehøj. Aftensang på Ejer Bavnehøj. Fællessang ved siden af Genbrugstårnet. Medbring Højskolesangbog og evt. tæppe. I tilfælde af regn foregår arrangementet i telt. Grænseforeningen giver en kop kaffe og småkage i pausen midtvejs. I 2025 ledes sangen af Andreas Winther fra Den Jyske Opera. Solo og fællessang. Ingen tilmelding. Alle er velkomne.

Vejle Vesteregn

25. august kl. 17.30-21.30. Parke-
ringspladsen Kirkegade 3, 7182
Bredsten. Aftensang på Ejer
Bavnehøj. Tur til Grænseforenin-
gen Skanderborg og omegns
fællessangaften på toppen af Ejer
Bavnehøj ved siden af Genfor-
eningstårnet. Medbring Højskole-
sangbog og evt. tæppe. I tilfælde
af regn foregår arrangementet i
telt. Grænseforeningen giver en
kop kaffe og småkage i pausen
midtvejs. I 2025 ledes sangen af
Andreas Winther fra Den Jyske
Opera. Solo og fællessang.
Tilmelding: Kirsten Rykind-Eriksen,
rykind@bbsyd.dk, tlf. 4026 5489

Viborgegnen

10. september kl. 19.00. De Frivil-
liges Hus, Ll. Sankt Hans Gade
7, 8800 Viborg. Kære Mor. Det er
godt nok, at du sender Pakker til
mig, men Pølse har jeg nu aldrig
brudt mig så farlig meget om.
Foredrag ved historiker ph.d.
Merete Harding ud fra breve og
dagbøger til belysning af Sønder-
jyllands historie. Pris kr. 60,- inkl.
Vin/øl og vand.

NORDJYLLAND

Vendsyssel

15. juni 2025 kl. 19.00. Vrå Sogne-
gård, Sdr. Vråvej 11B, 9760 Vrå.
Alsang og Valdemarsdag. Alsangs
aften i anledningen af Valdemars-
dag.

Nordvestjylland

28. juni kl. 08.30. Ballonparken,
Egevej 21, Oksbøl. Midtvejsmø-
de med venskabsforbindelser.
Midtvejsmødet er møde mellem
det danske mindretal i Satrup og
Sønder Brarup og Grænseforenin-
gen Nordvestjylland. Vi mødes ved
Ballonparken, Egevej 15, Oksbøl,
hvor vi spiser vores medbragte
mad. Efter det kulinariske indslag
kører vi til Museet FLUGT, Præste-
gårdsvej 21, Oksbøl. Der bliver god
til at gå rundt og høre de mange
historier fra flygtninge, lige fra de
tyske flygtninge, der kom til om-
rådet efter 2. verdenskrig og til de,
der kom fra Ukraine i 2022.
Pris: 200 kr.
Tilmelding senest 19. juni. Jørgen
Bruun Christensen, nordvest-
jylland@graenseforeningen.dk
Telefon 20217964.

SJÆLLAND

Lolland

17.-19. juni. Opsamlingsrute Ny-
købing, Maribo og Nakskov. Tre
dages bustur til Sydslesvig og Hel-
goland. Yderligere information og
program udsendes snarest muligt,
men på turen vil der være ophold
på Christianslyst og bl.a. en hel-
dagstur til Helgoland. Tilmelding
var i februar.

Næstvedegnen

28 - 30 aug. 2025. Sct. Jørgens
Park kl. 07.20 og Rådmandshaven
kl. 07.40. Fortællinger fra grænse-
landet. AFO Næstved og Næstve-
degnens Grænseforening er fælles
om en bustur til grænselandet.
Dag 1: Den gamle Grænsekro hvor
vi får frokost. Christiansfeldt og der-
efter vores hotel i Tarp. dag 2: Is-
tedløven . Slaget ved Sankelmark.
Frokost i Flensborg. Gottorp Slot
Dag 3: Broager Kirke, Dybbøl Ban-
ke og derefter frokost i Gråsten.
Pris: 4585 kr. for delt dobbeltværel-
se. Tillæg for enkeltværelse kr. 420.
Tilmelding: AFO Næstved og Su-
sølandet, WWW.afo-naestved.dk

31. august kl. 14.00-16.00. Traktør-
stedet Højeruplund, Stevns Klint.
Højerup Bygade 39, 4660 Store
Heddinge. Synnerjysk kaffebord.
Traktørstedet byder på minimum
14 slags kager.
Prisvoksne kr. 284, børn kr. 154.
Børn under 12 år gratis.
Tilmelding senest den 14. august
2025 til Stig Andersen: stig1806@
icloud.com

HOVEDSTADEN

Frederiksborg

15. juni kl. 11.00. Havehuset, Frederiksborg Slot. Oplev Barokhaven. Den efterhånden traditionelle udflugt på Valdemarsdag går til Barokhaven ved Frederiksborg Slot. Kaffe og kage i Havehuset efter rundvisningen
Tilmelding: formand Bent Kauffmann. mail bent@panikrejser.dk eller tlf. 61 22 92 55

26. juni 2025 kl. 16.00 - 17.30. Niels Foss Allé 1, 3400 Hillerød. Besøg på en af vores områdes store virksomheder – FOSS A/S. FOSS er global markedsleder inden for analyseløsninger til landbrugs- og fødevarerindustrien, hvor teknologien sikrer kvalitet og bæredygtighed. FOSS A/S byder på omvisning, kaffe og kage.
Tilmelding: formand Bent Kauffmann på mail bent@panikrejser.dk eller tlf. 61 22 92 55 – tag gerne en gæst med

1. september kl. 19.00. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Efter sommerferien – vi mødes til film, sang og snak. Måske har vi hørt, set, læst eller oplevet noget, som vi gerne vil dele med andre. Ferie i grænselandet, en bog eller lignende. Mødet starter med SSFs præsentation af grænselandets historie og det nuværende arbejde i det danske mindretal. SSFs præsentation af grænselandets historie og det nuværende arbejde i det danske mindretal.
Pris: 30 kr. inkl. kaffe og kage.
Tilmelding: Tilmelding til formand Bent Kauffmann på mail bent@panikrejser.dk eller tlf. 61 22 92 55

15. september 2025. Mellem klokken 07.00 og 08.00. Opsamling i Helsingør, Espergærde, Hillerød og Jørlunde. Sønderjylland og Sydslesvig – 4 dages bustur. Møde med tidligere formand for Grænseforeningen, Jens Andresen i hans by Løgumkloster med besøg på krigsfangekirkegården og Klosterkirken. Derpå kører vi til Nibøl, hvor vi indkvarteres 3 nætter på hotel "Niebüll Hof". Besøg på øen Før, og "Museum Kunst der Westküste" og på det danske mindretals center for kunst og cricket, "Mikkjelberg". Møde med SSF (Sydslesvigsk Forening) og SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening). På hjemturen besøg hos Fredericia Miniby", en model af Fredericia i 1849, midt i perioden med 1. Slesvigske Krig, bygget af frivillige.
Pris: 4.400 kr./pers i delt dobbeltværelse, enkeltværelsestillæg 250 kr.
Tilmelding senest 10. juni til: Bent Kauffmann, på: bent@panikrejser.dk eller 61 22 92 55

Københavns Vestegn

4-7. september. Sydslesvigstur. Nationalpark Vadehavet, Museet Flugt, Mandø, Richard-Haizmann museet i Nibøl, Koncentrationslejeren Husum-Schwesing, Frederiksstad med Hans Christian Davidsen og Eider Sperrwerk.
Tilmelding var i marts.

SKAL JERES LOKAL-FORENINGSARRANGEMENTER MED I MAGASINET GRÆNSEN OG MED I ET FYSISK PROGRAM

Så sørg for, at jeres lokalforenings-side på Grænseforeningens hjemmeside er opdateret. Så samler vi alle arrangementerne til magasinet og i et program efter følgende deadline:

Magasinet Grænsen:

Deadline: 5. august 2025.

Udgivelse: 29. august 2025.

Lokalforeningsprogram:

Deadline: 31. oktober 2025.

Udgivelse: 9. december 2025.

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over fem dage.

Fælles tur til Sydslesvig

Det sker i lokalforeningerne

Så er datoerne der for en fælles tur til Sydslesvig for hele Grænseforeningen

Så er der nogle datoer, som alle medlemmer af Grænseforeningen kan notere sig. Den 28. – 30. oktober går turen for første gang i en årrække til Sydslesvig for hele Grænseforeningen. Der mangler stadig detaljer som deltagerpris, afgangstider og opsamlingssteder. Det kommer senere.

Men turen får et tema, som er 70-året for København-Bonn Erklæringerne. Det foreløbige program er:

- Besøg på Knivsbjerg, hvor vi møder repræsentanter for det tyske mindretal
- Besøg på Deutsches Gymnasium für Nordschleswig i Aabenraa. Her vil elevambassadører fortæller om at være ung i det tyske mindretal
- Besøg på Duborg-Skolen i Flensborg, hvor vi møder elevambassadører, som fortæller om at være ung i det danske mindretal.
- Tur til Danevirke og Valdemarsmuren
- Besøg i landdagen i Kiel
- Flensborghus
- Oplæg ved Jørgen Kühl: København-Bonn Erklæringerne 1955-2025
- Besøg på Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg, som er en af de vigtigste kulturelle institutioner for danskheden i Sydslesvig. Oplæg ved Rejhan Bosnjak om 'Dansk Biblioteksvirke i Sydslesvig – Fra bogsamling til kulturhus'.

Der bliver overnatning Hotel am Fjord i Flensborg, og tilmeldingsfrist er søndag den 7. september. Men det kommer der nærmere detaljer om.

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@grænseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protektor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand
Mirco Reimer-Elster
mre@grænseforeningen.dk

Generalsekretær
Thomas Rathlev Henriksen

Vision: Hvorfor eksisterer vi?

- Grænseforeningen eksisterer for at fremme og støtte dansk sprog og kultur i Sydslesvig og for at øge kendskabet til og forståelsen for grænse-landets forhold.

Mission: Hvorhen vil vi?

- Grænseforeningen vil arbejde for et bredt folkeligt kendskab til forholdene i Sydslesvig og grænselandet.
- Grænseforeningen vil bidrage til en så dansk tilværelse som muligt syd for grænsen.
- Grænseforeningen vil bistå i at styrke de stærke sproglige og kulturelle bånd hen over grænsen.

Aktion: Hvad gør vi for at nå derhen?

- Grænseforeningen bygger bro hen over grænsen ved at pleje eksisterende forbindelser og udvikle

nye fællesskaber mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Danmark.

- Grænseforeningens lokalforeninger spiller en nøglerolle i mødet over grænsen.
- Grænseforeningen oplyser om vigtigheden af Danmarks fortsatte støtte til dansk sprog og kultur syd for grænsen.

Værdier: Hvilke principper guider vores måde at arbejde på?

- Grænseforeningen har et historisk ansvar for at støtte det danske mindretal i Sydslesvig.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på et åbent og tillidsfuldt samarbejde med flertal og mindretal i grænselandet.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på en overbevisning om, at fællesskab er drivkraften bag fremskridt.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Mirco Reimer-Elster, Glostrup

1. næstformand: Else Tornbo, Sønderborg

2. næstformand: Horst-Werner Knüppel, Skjern

Region Syddanmark

Mogens Ladegaard, Grejs
Jens Overgaard, Aabenraa
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Horst-Werner Knüppel, Skjern
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland

Karsten Frederiksen, Brønderslev
Ane Dragsbæk Poulsen, Thisted

Region Sjælland

Stig Andersen, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Steen Skovhus, Ishøj
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

David Nicholas Hopmann
Henrik Becker-Christensen
Peter Bruhn Jepsen

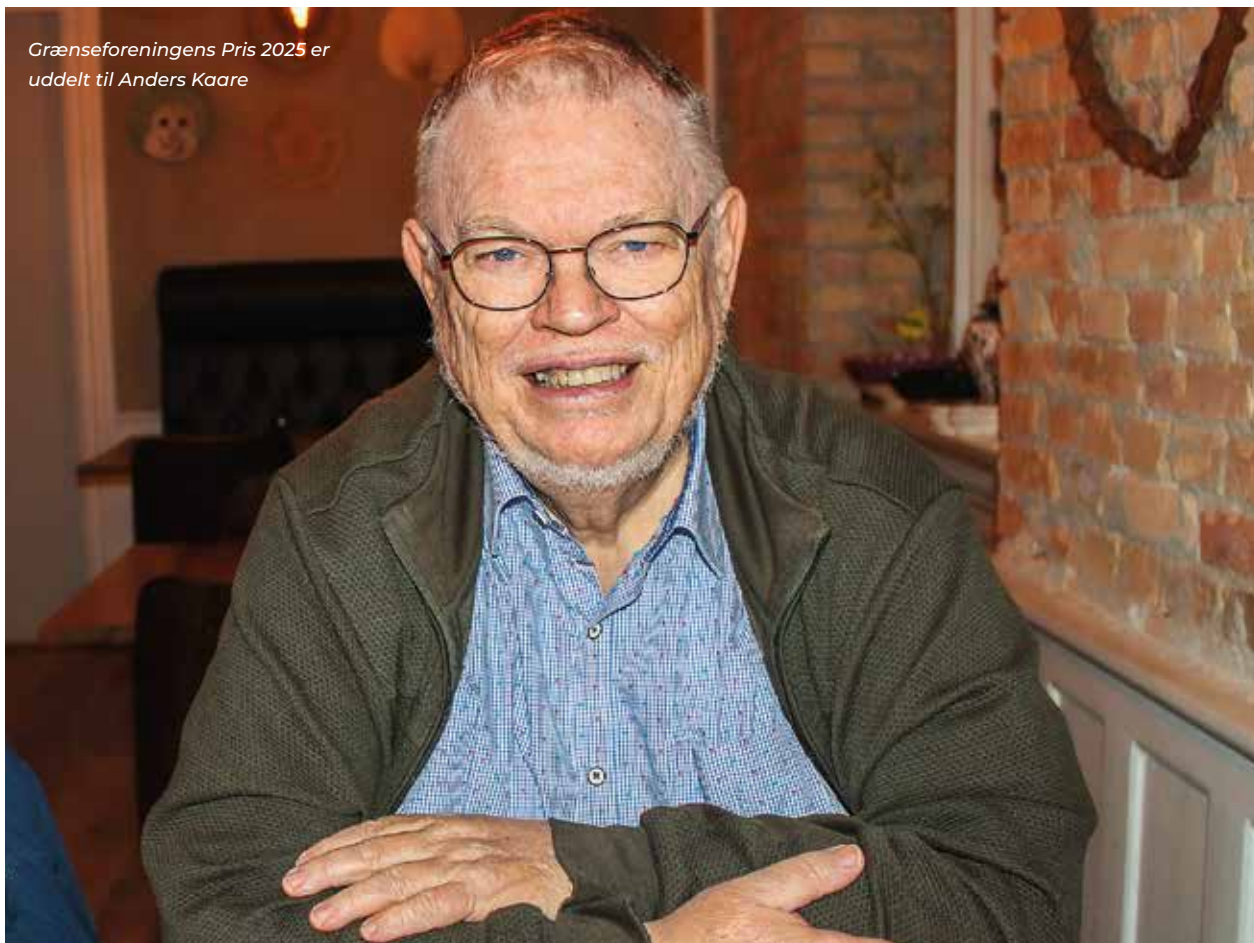
Grænseforeningen Ungdom

Bo Sösemann, København
Birger Fritzsche, København

GRÆNSEFORENINGEN

Grænseforeningens Pris 2025 er
uddelt til Anders Kaare

Engageret medlem siden 1978 hædret med Grænseforeningens Pris

Af Alexander Leicht Rygaard

I knap 50 år har Anders Kaare engageret sig frivilligt for det danske mindretal i Sydslesvig gennem sit virke i Grænseforeningen.

Den indsats blev hyldet, da han modtog Grænseforeningens Pris i forbindelse med festmiddagen til Grænseforeningens Sendemandsmøde 2025.

“For mig er Anders et strålende eksempel på det allerbedste ved

denne forening og ved samarbejdet på tværs af grænsen,” sagde Mirco Reimer-Elster, formand for Grænseforeningen.

Anders Kaare har været medlem af Grænseforeningen siden 1978, og siden 1988 har han været formand for Grænseforeningens lokalforening på Frederiksberg, der i dag har navnet Grænseforeningen for København & Frederiksberg. Han

har desuden været formand for Arveprins Knuds Kollegium på Frederiksberg gennem 32 år.

Han er uddannet historiker og har hele livet boet på Frederiksberg.

I 12 af de 28 år, han var medlem Frederiksberg Kommunalbestyrelse for Socialdemokratiet, var han også rådmand.